

КИТОБ СОВҒА ҚИЛГАНМИСИЗ?

Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch

Мустақилликнинг дастлабки йилларидан Президентимиз раҳнамолигида инсон маънавиятини бойитиш, эътиқодини мустаҳкамлашнинг асосий омили бўлган адабиёт ва санъатни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Шоир ва ёзувчиларнинг изланишлари, шарафли меҳнатлари муносиб рағбатлантирилиб, халқимиз онгу тафаккурини юксалтириш, ёшларни миллий қадриятларимизга ҳурмат руҳида камол топтириш учун зарур шарт-шароит яратилаётир. Ёш ижодкорлар ҳар томонлама қўллаб-қувватланмоқда. Хусусан, истеъдодли қизлар учун Зулфия номидаги Давлат мукофоти таъсис этилди. Давлатимиз раҳбарининг 2010 йил 26 февралда қабул қилинган “Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ҳузурида “Ижод” фондини ташкил этиш тўғрисида”ги қарори ҳам бадий ижод соҳасига қаратилган улкан эътиборнинг ёрқин намунасидир.

— Кишилиқ жамияти пайдо бўлибдики, инсоният яратган энг ноёб, энг бебаҳо бойликлардан бири бу китобдир, — дейди шоир Шафоат Раҳматуллаев. — Китоб билан дўстлашган инсоннинг фикри теран, иродаси мустаҳкам бўлади. Ҳаётнинг маъно-мазму-

нини чуқур англайди. Баъзан давраларда китобхонлар қамайиб кетаётгани ҳақидаги гап-сўзлар қулоғимизга чалинади. Бу фикрга қўшилмайман. Ҳозир ҳам китобхонлар кўп, аммо китоб дўконлари қамайиб бораётгандай.

(Давоми 2-бетда.)

ИШОНЧ

ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Илҳом Каримовга 5 февраль куни Оксаройда Швейцария Конфедерацияси, Иордания Хошимийлар Подшоҳлиги, Афғонистон Илҳом Республикаси, Озарбайжон Республикасининг мамлакатимиздаги Фавқуллодда ва мухтор элчилари этиб тайинланган — Никола Брюль, Муҳаммад Нур Усмон Юсуф Балқар, Муҳаммад Содик Даудзай, Гусейн Кулиев ишонч ёрлиқларини топширди.

Президентимиз дипломатик ваколатхоналар раҳбарларини Ўзбекистонда шарафли ва масъулиятли вазифани бошлаётгани билан самимий кутлади ва ўзаро муносабатларни янада мустаҳкамлаш йўлидаги фаолиятига муваффақият тилади.

Ўзбекистон билан Швейцария ўртасида анъанавий конструктив ва ўзаро манфаатли муносабатлар йўлга қўйилган. Икки мамлакат ҳам ўзаро алоқаларни, биринчи навбатда, савдо-иқтисодий ва сарможий соҳалардаги ҳамкорлиқни изчил ривожлантиришдан манфаатдор.

Ўзбекистонда бугунги кунда Швейцария капиталли иштирокида тузилган 82 корхона фаолият кўрсатмоқда. Икки мамлакат ишбилармон доиралари иқтисодиётнинг турли тармоқларида юқори технологик қўшма лойиҳаларни амалга оширишга қизиқиш билдирмоқда.

Никола Брюль ўзаро муносабатларни кенгайтириш учун катта имкониятлар мавжудлигини таъкидлади ва бу борада бор куч ва имкониятларини ишга солишга тайёр эканлигини қайд этди.

(Давоми 2-бетда.)

КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ МИЛЛИЙ МОДЕЛИ

дунё таърибаси ва миллий хусусиятларимизни ўзида мужассам этган ўзига хос ноёб ҳодиса

Мустақилликнинг илк йиллариданоқ Президентимиз таълим соҳасини ислоҳ қилиш, ҳар томонлама етуқ, мустақил фикрлайдиган шахсни шакллантириш, юқори маънавий мутахассислар тайёрлаш масалаларига жиддий эътибор қаратди. Ана шундай масалалар Президентимиз муаллифлигидаги Ўзбекистонда кадрлар тайёрлаш миллий моделида тўлақонли акс этгани, Миллий модел асосида Кадрлар тайёрлаш миллий дастури яратилгани дунё ҳамжамияти томонидан кенг доираларда эътироф этилмоқда.

3

БОЙҚЎРҒОННИНГ БОЙ БОЛАЛАРИ

«Биз қалийли ўғитлар заводида ишлаймиз», дейишмоқда фохр ва ишонч билан

Касб-хунари киши ҳеч замонда хор бўлмайди. Бир кунги набирам чопиб келиб: «Бобо, мени табрикланг, энди қалийли ўғитлар заводида ишлайман, завод мутахассислари сўбатидан яхши ўтдим», деди. Набираларимиз ўз уйлари олдига касб-хунари ўрганишса, ўз уйлари яқинида заводда ишласа, дурустгина ойлик маош олса, ҳақиқий бойлик шу эмасми?

7

ЭЗГУ МАҚСАД ЮКСАК НАТИЖАЛАРГА ЧОРЛАЙДИ

Жарқўргонлик Жасур Бобомуродов олтин медаль соҳиби. У бу медални 2012 йили Навоий вилоятида ўтказилган эркин кураш бўйича ўсмирлар ўртасидаги Ўзбекистон кубогига қўлга киритган. Айтиш жоизки, бу спортчи Жарқўргон туманидаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабининг илк чемпионларидан бири.

— Ютқуларимда туманимизда барпо этилган спорт мактаби ва унинг замонавий жиҳозлар билан таъминлангани асосий омил бўлмоқда, — дейди Жасур. — Юзлаб тенгдошларим билан бирга мана шундай яхши шароитларда, моҳир устозлар қўл остида тинимсиз шуғулланиб спортда юксак марраларни эгаллашни мақсад қилганмиз.

Юртбошимиз раҳнамолигида ёш авлодни ҳам маънан, ҳам жисмонан баркамол этиб тарбиялаш, соғлом турмуш тарзини шакллантириш, ёшларни спортга кенг жалб этиш мақсадида болалар спортини ривожлантиришга катта эътибор қаратилган юртимизнинг энг олис ҳудудларида ҳам ёшларнинг спорт билан ошно бўлишига

замин яратмоқда.

Хусусан, Сурхондарё вилоятида 2003-2012 йиллар давомида 108та болалар спортини шооти барпо этилди, умумтаълим мактабларида 141та спорт секцияси фаолияти йўлга қўйилиб, ўттизга яқин спорт тури бўйича машғулотлар олиб берилмоқда.

(Давоми 15-бетда.)

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўзбекистон ва Иордания турли соҳаларда, аввало Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Ислон ҳамкорлик ташкилоти сингари кўп томонлама тузилмалар ва бошқа халқаро ташкилотлар доирасида ҳамкорлик бўйича салмоқли тажриба тўпланган.

Мулоқот чоғида сиёсий, савдо-иқтисодий, сармоявий, маданий-гуманитар соҳалардаги ўзаро алоқаларни фаоллаштиришдан икки томон ҳам манфаатдор экани таъкидланди.

Иордания элчиси Подшоҳлик раҳбарияти жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг салбий таъсирларига қарамасдан ишончли тарзда барқарор ривожланаётган Ўзбекистон билан алоқаларни кенгайтиришга алоҳида эътибор бераётганини таъкидлади. Ўзбекистон изчил тараққий этаётгани ўзаро муносабатларни турли соҳаларда ривожлантиришда янги имкониятлар очаётганини қайд этди.

Афғонистон элчиси билан суҳбат чоғида таъкидланганидек, мамлакатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги тарихий дўстлик ришталари, кўп асрлик яхши қўшничилик ва ўзаро ёрдам аналари бугунги кунда Ўзбекистон билан Афғонистон ўртасидаги ҳамкорликини мустаҳкамлаш учун ишончли асос бўлиб хизмат қилмоқда.

Ўзбекистон Афғонистонни ижтимоий-иқтисодий тиклашда ҳамisha муҳим ўрин тутиб келган ва тутмоқда. Ўзбекистон иштирокида Ҳайратон — Мозори шариф темир йўли қурилди ва ундан самарали фойдаланилмоқда, бошқа инфратузилма лойиҳалари амалга оширилди. Афғонистоннинг шимолий ҳудудлари-

га, Кобул шаҳрига узлуқсиз электр энергияси етказиб берилмоқда.

Муҳаммад Даудзай Ўзбекистоннинг Афғонистон иқтисодиётини тиклаш борасидаги ёрдами Афғонистонда чуқур миннатдорлик билан қабул қилинаётганини алоҳида таъкидлади. Афғонистон Ўзбекистон билан ўзаро манfaatли алоқаларни чуқурлаштиришга алоҳида аҳамият қаратаётганини, бугунги кунда мамлакатимиз иштирокисиз минтақавий муаммоларни конструктив ва адолатли ҳал қилишни тасаввур этиш қийин эканлигини қайд қилди.

Озарбайжон Республикаси элчиси билан мулоқот чоғида Ўзбекистон-Озарбайжон ҳамкорлиги деярли барча йўналишларда изчил ва муваффақиятли ривожланаётгани таъкидланди. Мунтазамлик касб эт-

ган олий даражадаги учрашувлар икки томонлама ҳамкорликка доир ва жаҳон миқёсидаги долзарб масалаларни очик муҳокама қилиш имконини бермоқда.

Ўзбекистон Президентининг 2012 йил октябрь ойида Озарбайжонга расмий ташрифи савдо-иқтисодий, транспорт-коммуникация ва маданий-гуманитар соҳаларда ҳамкорлик равижига янги суръат бахш этди.

Гусейн Кулиев авваломбор давлатларимиз ўртасида ўзаро манfaatли ҳамкорлик борасида тўпланган тажрибани янада бойитиш, мамлакатларимиз ва халқларимиз манfaatларига хизмат қилувчи янги қўшма лойиҳалар ва келишувларни изчил ҳаётга татбиқ этишни ўзининг элчи сифатидаги муҳим вазифаси деб билишини таъкидлади.

ЎЗА

КИТОБ СОВҒА ҚИЛГАНМИСИЗ?

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Термиз шаҳрида бир-биридан гўзал ва салобатли 20 дан ортиқ тўйхона ва ресторан аҳолига хизмат кўрсатмоқда. Шаҳарнинг ҳар бир чорраҳасида энг камда биттадан ошхона, озиқ-овқат дўкони ва бошқа хизмат кўрсатиш шохобчаси мавжуд. Буларнинг барчаси юртимиздаги тинчлик, фаровонлик ва тadbirkorларга яратилган қулай ишбилармонлик муҳити самарасидир. Йилдан-йилга чирой очиб, қиёфасини тубдан ўзгартираётган вилоят марказида "Сурхондарё китобсавдо" масъулияти чекланган жамияти ва "Навонур-Файз-Фазо" хусусий корхонасининг биттадан китоб дўкони фаолият юритаётир.

— Бир пайтлар туманларда "Матлуботсавдо" уюшмасининг китоб дўконлари аҳолига хизмат кўрсатар эди. Улар хусусийлаштирилиб, фаолият турини ўзгартирди, — дейди "Сурхондарё китобсавдо" масъулияти чекланган жамияти раҳбари Парда Орипов. — Термиз шаҳрида жамиятимизга қарашли битта дўкон бор. Гоҳо китобхонлар сўраган бадий асарни ўз вақтида топиб беролмаймиз. Масалан, яқинда бир мижоз дўконимизга жажжи фарзандларини олиб келди. Болалар дўконни қизиқиб кўздан кечириди. Ўзбек эртаклари китобларини сўради. Бундай асарлар дўконимизда йўқлигидан хижолат чекиб, яқин кунларда топиб беришни ваъда қилдик. Аслида китоб савдосини ривожлантириш учун имконият ҳам, салоҳият ҳам етарли. Бунинг учун сармоядорларни жалб этиб, замонавий китоб дўконлари қуриш керак. Ана шунда китобхонлар эҳтиёжини таъминлаш учун шароит яратилди.

— Ўқувчилик, талабалик йилларимиз, илмий тадқиқот

ишлари олиб борган вақтларимизда ҳам турли бадий асарларни ўқиб, маънавий куч-қувват олардик, — дейди биология фанлари доктори, профессор Шукур Хуррамов. — Ҳозир ҳам бўш вақтларимизда миллий адабиётимизнинг яхши асарларини ўқиб тураман. Ҳаётимиз йилдан-йилга да миллий адабиётимизнинг яхши асарларини ўқиб тураман. Ҳаётимиз йилдан-йилга да миллий адабиётимизнинг яхши асарларини ўқиб тураман. Ҳаётимиз йилдан-йилга да миллий адабиётимизнинг яхши асарларини ўқиб тураман.

Маълумотларга кўра, "Матбуот тарқатувчи" масъулияти чекланган жамияти Сурхондарё шўъба корхонасининг туманлардаги 91- Термиз шаҳридаги 32-моллашган кичик дўконларида кундалик газета-журналлар савдоси йўлга қўйилган. Истаган газетангизни топишгиз мумкин. Бироқ бу дўконлар вақт-вақт билан нашрларини солиштириш керак, — дейди термизлик психолог-ўқитувчи Абдумалик Нурмагомтов. — Бола компьютердан керакли маълумотларни олиши, интернетдан фойдаланиши мумкин, лекин унинг китоб ўқишини мунтазам назорат қилиб бориш керак. Оилада, мактабда китоб мутлоа қилишнинг афзал томонларини тўшунтириш, уларни болаликдан кутубхона, китоб дўкони билан яқиндан таништириш лозим.

Дунёда "оммавий маданият" ниқоби остида ҳар хил ёғлар ёшлар тафаккурига жиддий таҳдид солаётган бир пайтда уларнинг эътиқодини мустаҳкамлаш, келажакимиз бўлган ёшларнинг маънавий баркамоллигини таъминлаш ҳақида ўйлашимиз зарур. Бу борада, аввало, бадий адабиётга таяниб иш қуриш лозим. Бунинг учун шаҳар ва қишлоқларимизда китоб дўконлари бўлиши даркор. Шунда баркамол авлод тарбиясига муносиб ҳисса қўшган бўламиз.

да китоб дўконлари фаолиятини йўлга қўйиш керак.

Маҳаллада фалончининг ўғли жиноятга қўл урибди, қизи беҳаёроқ чиқибди, деган гапни эшитсак, ич-ичимиздан эзиламиз. Жиноят, одобсизлик, беҳаёлик каби иллатлар бизнинг миллатимизга ёт эканини ҳаммамиз яхши биламиз. Лекин кўп ҳолларда бундай нохуш ҳолатларнинг илдинини излашда барча айбни "ўйинқароқ" боланинг ўзига ағдариб қўямиз. Унинг оилада қандай тарбия қўгани, бўш вақтини қандай ўтказаятгани билан қизиқмаймиз. Боланинг жангари фильмлар қўриши ёки турли интернет тармоқлари, кўнголироқ ўйинлар таъсирига берилиб қолгани ҳақида ўйламаймиз.

— Болаларда ёшлигидан китобга меҳр уйғотишимиз керак, — дейди термизлик психолог-ўқитувчи Абдумалик Нурмагомтов. — Бола компьютердан керакли маълумотларни олиши, интернетдан фойдаланиши мумкин, лекин унинг китоб ўқишини мунтазам назорат қилиб бориш керак. Оилада, мактабда китоб мутлоа қилишнинг афзал томонларини тўшунтириш, уларни болаликдан кутубхона, китоб дўкони билан яқиндан таништириш лозим.

Дунёда "оммавий маданият" ниқоби остида ҳар хил ёғлар ёшлар тафаккурига жиддий таҳдид солаётган бир пайтда уларнинг эътиқодини мустаҳкамлаш, келажакимиз бўлган ёшларнинг маънавий баркамоллигини таъминлаш ҳақида ўйлашимиз зарур. Бу борада, аввало, бадий адабиётга таяниб иш қуриш лозим. Бунинг учун шаҳар ва қишлоқларимизда китоб дўконлари бўлиши даркор. Шунда баркамол авлод тарбиясига муносиб ҳисса қўшган бўламиз.

Холмўмин
МАМАТРАЙИМОВ,
ЎЗА муҳбири

УСТЮРТ ГАЗ-КИМЁ МАЖМУАСИНИ ҚУРИШ ЛОЙИҲАСИГА ЮКСАК ХАЛҚАРО МУКОФОТ ТОПШИРИЛДИ

Илгари хабар берилганидек, «Reuter Thompson» жаҳондаги етакчи ахборот агентлигининг нуфузли халқаро наشري — «Project Finance International» Сургил қони негизида Устюрт газ-кимё мажмуасини қуриш лойиҳасининг лойиҳавий молиялаш битимини нефть-кимё ва газ-кимё секторидаги 2012 йилнинг энг яхши лойиҳаси, деб эътироф этганди.

2013 йил 30 январь кuni Лондонда «Project Finance International» мукофотларини топшириш маросими бўлиб ўтди. Унда юксак мукофот «Ўзбекнефтгаз» МХК ҳамда лойиҳани амалга ошириш учун ташкил қилинган Жанубий Кореянинг «Kogaz», «Lotte Petrochemicals» компаниялари ва «Uz-Kor Chemicals» қўшма корхонаси консорциуми вакиллари топширилди.

Нуфузли «Хилтон Парклейн» меҳмонхонасида бўлиб ўтган тантанали тақдирлаш маросимида бутун дунёдан энг муҳим инвестицион лойиҳаларни амалга оширишда иштирок этадиган энг йирик халқаро экспорт-импорт агентликлари, инвестицион ва тижорат банклари, консалтинг компаниялари ва юридик фирмаларнинг 400 нафардан зиёд вакиллари қатнашди.

Тақдирлаш маросимини очар экан, «Project Finance International» PFI нашининг бош муҳаррири лойиҳавий молиялашнинг бой тарихи мобайнида Ўзбекистоннинг лойиҳаси илк бор тақдирланаётганини алоҳида таъкидлади. Айна пайтда Устюрт газ-кимё мажмуаси қурилишини лойиҳавий молиялаш нafaқат Ўзбекистон, балки бутун МДХ газ-кимё сектори учун бу турдаги илк битим эканини қайд этди. Айнан ушбу факт лойиҳанинг инновационлиги билан бирга, уни йилнинг энг яхши битими, деб топиш учун асос бўлди.

Тақдир ташкилотчилари, сўнгги йилларда кузатилаётган жаҳон молия бозорларидаги бекарорлик ва юқори даражали ноаниқликка қарамай, Устюрт газ-кимё мажмуаси қурилиши лойиҳаси учун Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг суверен кафолатисиз 2,54 миллиард доллар миқдоридagi кредит маблағларининг жалб этилиши алоҳида эътирофга сазовор эканлигини таъкидлади. Ушбу битимнинг бундай юксак муваффақияти Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов томонидан ишлаб чиқилган ва амалга оширилаётган ислохотлар «Ўзбек модели»нинг юқори самардорлигидан яна бир далолатдир.

Ўзбекистонда ислохотларнинг самарали амалга оширилиши натижасида сиёсий, ижтимоий ва макроиқтисодий барқарорлик тобора мустаҳкамланмоқда, хорижий сармоядорлар ва кредиторларнинг мамлакатимизга инвестиция қилиши интилиши ва қизиқиши ортмоқда. Ушбу омил Ўзбекистон Республикаси ҳукумати томонидан ҳар томонлама қўллаб-қувватланиши баробарида, халқаро сармоядорлар ва кредиторлар учун қулай шарт-шароит яратиш, мамлакатимизда ўз соҳасининг етакчи халқаро компаниялари иштирокида лойиҳавий молиялаш асосида кенг қўламли саноат лойиҳаларини амалга ошириш таъминлашга хизмат қилмоқда.

Сургил қони негизида Устюрт газ-кимё мажмуаси қурилишини лойиҳавий молиялаш битимига берилган ушбу юксак мукофот етакчи халқаро инвестицион банклар, хорижий сармоядорлар ва кредиторларнинг эътиборини ўзига кенг жалб қилди. Уларнинг вакиллари тантанали маросимда Ўзбекистоннинг лойиҳалари халқаро миқёсда улкан эътибор қозонаётганлигини таъкидлаб, мамлакатимизда амалга оширилдиган янги йирик лойиҳаларда иштирок этишга тайёр эканликларини билдирди.

Аввал хабар қилганимиздек, Абдулла Авлоний номидаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш марказий институтида бошланган «Кадрлар тайёрлаш миллий модели: эришлаган натижаларни омалаштириш ҳамда Кадрлар тайёрлаш миллий дастуридан келиб чиқадиган вазифаларни янада жадал амалга ошириш» мавзусидаги илмий-амалий семинар ўз ишини якунлади. Айтиш жоизки, маърузалар, давра суҳбатлари, мақсадли тавсиялар мазмунини бир моҳият теварагида жипслашди: **Ўзбекистонда кадрлар тайёрлаш миллий модели — дунё тажрибаси ва миллий хусусиятларимизни ўзида мужассам этган ноёб ҳодиса.**

Дарҳақиқат, мустақилликнинг илк йилларида ноқ Президентимиз таълим соҳасини ислоҳ қилиш, ҳар томонлама етук, мустақил фикрлайдиган шахсни шакллантириш, юқори малакали мутахассислар тайёрлаш масалаларига жиддий эътибор қаратди. Ана шундай масалалар Президентимиз муаллифлигидаги Ўзбекистонда кадрлар тайёрлаш миллий моделида тўлақонли акс этгани, Миллий модел асосида Кадрлар тайёрлаш миллий дастури яратилгани дунё ҳамжамияти томонидан кенг доираларда эътироф этилмоқда. Семинарда бу жиҳатларга алоҳида ургу берилар экан, дастур ҳозирги замон талаблари ҳисобга олинган, истиқболни назарда тутган ҳолда ишлаб чиқилгани тўғрисида атрофлича фикр юритилди. Шунинг баробарида кадрлар тайёрлаш тизimini ривожлантиришнинг асосий йўналишлари, Ўзбекистонда кадрлар тайёрлаш миллий моделининг асосий таркибий қисмлари — шахс, давлат ва жамият, узлуksiz таълим, фан, ишлаб чиқариш ўртасидаги чамбарчас боғлиқлик моҳияти чуқур таҳлил қилинди, бу ўринда таълим турларининг ўзига хос хусусиятлари бирма-бир тилга олинди. Жумладан, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизими ўн икки йиллик узлуksiz таълимнинг муҳим қисми бўлиб, унда ўқувчилар умумтаълим фанларига оид bilimларни ўзлаштириш билан бирга меҳнат бозорида талаб катта бўлган икки-уч мутахассислик бўйича касб-ҳунарларни ҳам егаллашайпти. Бугунги кунда таълимнинг мазкур бўғинига 1,7 миллиондан зиёд ўқувчи қамраб олинган. 1537та ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасасида 214 йўналиш ва мутахассислик бўйича кадрлар тайёрланмоқда. Битирувчиларни иш билан таъминлаш қатъий назоратга олинган. 2012 йили коллежларни тугатган 450 минг нафардан ортиқ битирувчи иш билан таъминланди, уларнинг 43 фоизи ўзлари ишлаб чиқариш

амалиётини ўтаган корхоналарга ишга жойлашди. Давлат умумтаълим, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга ҳар йили кат-

ҳунарни танлашга онгли ёндашишга доир билим ва кўникмалар билан қуроллантириш парадигмаси сари», «Мақтабгача таълим миллий таълим моделининг таркибий қисми сифатида», «Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими — ўқувчи шахсининг келажакдаги ижтимоий ҳимоясини таъминловчи таълим босқичи сифатида», «Олий таълим: зарурийлиги мавҳум университетликдан эҳтиёж ва талаб кўзига тўтилган икки босқичлилиқ сари», «Олий таълимдан кейинги таълим: катта илмий ҳодим-изланувчилар институти», «Мақтабдан ташқари

КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ МИЛЛИЙ МОДЕЛИ

дунё тажрибаси ва миллий хусусиятларимизни ўзида мужассам этган ўзига хос ноёб ҳодиса

та миқдорда маблаг сарфлайди. Ўғил-қизларга ўн икки йил давомида ҳам таълим бериб, ҳам касб-ҳунар ўргатади. Ҳаммаси бепул. Замоनावий жиҳозланган ўқув хоналари, акборот-ресурс марказларидаги ўқув қўлланмалари киши ҳавасини келтиради. Ўқувчиларга яратилган ҳар томонлама қулай шарт-шароит ва имкониятлар халқаро миқёсда эътироф этилапти.

Илмий-амалий семинарда миллий дастур ўзини ўзи ривожлантириш характерига эгаллиги, давлат таълим стандартлари ўзгарувчанлиги, мақсадли равишда икки поғонали олий таълим(бакалаврият, магистратура)га ўтилгани алоҳида таъкидланди. Чунончи, касбга йўналтириш — ниҳоятда долзарб вазифалиги, таълим жараёни бакалаврият ва магистратурага ўтказилганидан сўнг номзодлик диссертацияларини ҳимоя қилиш моҳиятан ортиқча эканлиги, фан доктори илмий даражасини олиш учун тўғридан-тўғри диссертация ёқлашни назарда тутувчи олий ўқув юртидан кейинги таълимнинг бир босқичли тизими жорий қилиниши дастурнинг ўзини ўзи ривожлантириш хусусиятига бир далилдир. Бу жиҳатлар замоनावий технологияларни бошқарадиган етук мутахассислар тайёрлашга мустаҳкам замин яратади.

Илмий-амалий семинарда, шунингдек, «Умумий ўрта таълим: мустақил фикрлаш ва бўлғуси касб-

таълим — ўқувчиларнинг касб-ҳунарни танлашга онгли ёндашишга кўмаклашувчи таълим», «Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш: ислохотларгача бўлган давр, бугунги кун ва истиқбол», «Миллий таълим моделининг аҳамияти ва ривожланиш истиқболлари» мавзусидаги маърузалар ҳам қизиқчи билан тингланди. Маърузалар давомида иқтисодий болаларни академик лицейларга йўналтириш, уларни таълимнинг кейинги босқичини муваффақиятли давом эттиришга мақсадли тайёрлаш, замоनावий технологияни бошқара оладиган юқори малакали мутахассисларни тайёрлаш масалалари қизгин муҳокама қилинди. Таълим ва тарбия жараёнидаги мулоҳазаларни биргаликда муҳокама қилиш, навбатдаги ўқувларда ўқитишнинг баҳс-мунозара, семинар-тренинг, ақлий ҳужум, интерфаол усулларидан фойдаланиш сингари фикрлар ўртага ташланди. Ҳуллас, уч кун давом этган семинар иштирокчиларнинг билимларини бойитишга, янги, йўналишли тушунчалар олишига хизмат қилди. Буни талбирла иштирок этган профессор-ўқитувчилар ҳам алоҳида қайд этишди.

Носиржон УЛУКОВ, Наманган вилояти педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти ректори, филология фанлари доктори:

— Маърузаларда кўп бора таъкидланганидек,

Илмий-амалий семинар

сўнгги йилларда таълим сифатини оширишга катта эътибор қаратилмоқда. Муҳими, махсус курс давомида таниқли педагог-олимларнинг, халқ таълими тизими раҳбарларининг маърузаларини тингладик. Айниқса, Кадрлар тайёрлаш миллий моделининг яратилиши, илмий асоси, бошқаривожланган давлатларнинг таълим моделларидан фарқли жиҳатлари, афзалликлари, ўзига хослиги — узлуksizлиги, ўзини ўзи ривожлантириш хусусиятига эгаллиги, мақсад ва ва-

сусан, Кадрлар тайёрлаш борасида юксак мақсадларнинг кўзланганлиги ва бу борада реал имкониятлар яратилгани, рақобатбардош мутахассислар тайёрлашга йўналтирилганлиги, фақат таълим бериш билан чегараланмагани, унда фан, ишлаб чиқариш, шахс, давлат ва жамият манфаатларининг уйғунлаштирилгани айтиб ўтилди. Дарсларда илғор педагогик технологиялардан, интерфаол усуллардан, АКТ имкониятларидан унумли фойдаланишга эътибор қаратилди.

Кейинги фаолиятимиз давомида Кадрлар тайёрлаш миллий моделини янада пухта ўрганиш, жаҳондаги таълим моделлари билан қиёслаш ва малака ошириш жараёнида ушбу моделнинг моҳиятини тингловчилар онига сингдириш юзасидан берилган услубий тавсиялар амалий аҳамият касб этади.

Моҳира ХОЛИҚОВА, Тошкент вилояти педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтининг ўқув-услубий ишлар бўйича проректори, филология фанлари номзоди, доцент:

— Президентимизнинг Ўзбекистон Конституциясининг 20 йиллигига бағишланган нутқида таъкидлаган «Ҳеч кимдан кам бўлмайдиган келажакимизга онгли равишда қадам қўяр эканмиз, бу йўлда бизнинг энг катта таянч ва суянчимиз, ҳал қилувчи кучимиз ёш авлодимиздир. Бу — Ўзбекистонда ташкил этилган, дунё миқёсида катта қизиқиш ва ҳавас уйғотадиган мутлақо янги ўқув тизимида юксак таълим-тарбия олаётган, эски асоратлардан, қарашлардан узоқ бўлган, замоनावий касб-ҳунарларни ўзлаштирган, мустақил фикрлайдиган, эртанги кунга интилаётган бизнинг фарзандларимиздир», деган сўзлари иштирокчиларнинг диққат марказида бўлди, барча айтилган фикрлар асосида айнан мана шу гоҳ мужассам эди. Энг муҳими, семинарнинг жонли мулоқот, суҳбат тарзида ташкил этилиши самарадорлиги ва таъсирчанлигини янада оширди.

Махсус курс якунланди, бироқ курснинг мазмун-моҳияти каскад усулида амалий машғулотлар шаклида малака ошириш институтлари тингловчилари, таълим муассасалари, кенг ўқитувчилар аудиториясига етказилди.

Қурбонбой МАТКУРБОНОВ, «Ma'rifat» муҳбири

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ Наманганда Фаргона водийси ёшларининг минтақавий конференцияси бўлиб ўтди.

Ёшлар ўртасида ижтимоий-маънавий мухитни соғломлаштиришга қаратилган ахборот-тушунтириш ишлари самарадорлигини ошириш, бу борада жамоат ташкилотлари ўртасида ҳамкорликни кучайтириш, ёшларни "оммавий маданият" маффуравий хуружлар, диний экстремизм каби иллатлар таъсиридан асраш мақсадида ўтказилган мазкур тадбирда Фаргона водийси вилоятларида ёшлар масалалари бўйича турли соҳаларда фаолият юритаётган мутахассислар, ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари вакиллари иштирок этди.

Тадбирда ёш авлодни "оммавий маданият", диний ақида-парастлик, ОИТС, гиёҳвандлик, ичкиликбозлик ва қашандалик каби инсон ва жамоат ҳаёти учун зарарли иллатлардан асраш каби масалалар атрофича муҳокама қилинди.

Конференция иштирокчиларига "Ўзбекино" Миллий агентлиги тақдим этган "Тубанлик" бадиий фильми ва Наманган "Ёшлар маркази" қошидаги ёшлар театрининг "Ал-видо, болалик!" спектакли намойиш этилди.

❖ Термиз давлат университетидида "Биз – диний экстремизмга қаршимиз!" мавзусида давра суҳбати ўтказилди.

Сурхондарё вилояти ҳқимлиги, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят кенгаши ва Термиз давлат университети ҳамкорлигида ўтказилган мазкур тадбирда мамлакатимизда ёш авлодни маънаван етуқ, жисмонан соғлом қилиб тарбиялаш борасида амалга оширилаётган ишлар ўзининг юксак самараларини бераётгани таъкидланди.

Тадбирда миллий қадриятларимизни асраб-авайлаш, ҳар хил оқимлар ва ёт ғоялар таъсиридан оғоҳ бўлишда ёшлар масъулиятини янада ошириш масаласи муҳокама қилинди. Йигит-қизларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш, касб-хўнара коллежлари ва олий ўқув юртлири битирувчиларини иш билан таъминлашни такомиллаштириш юзасидан фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Давра суҳбатидида ёшларни қизиқтирган саволларга атрофича жавоб берилди.

❖ Фаргона вилоятидаги таълим муассасаларида газал мулкнинг сўлтони Алишер Навоий таваллудининг 572 йиллигига бағишланган турли учрашувлар, давра суҳбатлари, маънавий-маърифий тадбирлар бўлиб ўтмоқда.

Мазкур тадбирларда улуг шoir асарларининг теран фалсафаси, жозибadorлиги, ёшларни Ватанга муҳаббат, юртга садоқат руҳида тарбиялашдаги, одамлар ўртасида меҳроқибат ва ўзаро ҳурмат туйғуларини мустаҳкамлашдаги беқиёс аҳамияти хусусида сўз юритилмоқда.

Қўқон давлат педагогика институти қошидаги 2-академик лицейда бўлиб ўтган адабий-бадиий кечада олимлар, шoir ва ёзувчилар, ўқувчилар ҳамда шеърят мухлислари иштирок этди. Унда Алишер Навоий ижодий мероси бугунги ёш авлодларни юксак маънавиятга ва теран тафаккурли инсонлар этиб тарбиялашда бебаҳо манба бўлиб хизмат қилаётгани алоҳида таъкидланди.

Тадбирда ўқувчилар ихросида шoir асарларидан намуналар ўқилди, Навоий дostonлари асосидаги сахна кўринишлари йиғилганларга кўтаринки кайфият бахш этди.

❖ Қарши шаҳридаги Ёшлар марказида вилоятдаги кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик корхоналарининг саноат салоҳиятини юксалтиришга бағишланган тақдимот-кўргазма бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси вилоят бошқармаси ва бир қатор ҳамкорлар томонидан ташкил этилган мазкур тадбир воҳага ҳорж техникаси ва технологик ускуналарини келтиришда кичик бизнес ва тадбиркорлик субъектларига бевосита амалий ёрдам бериш масаласига бағишланди.

Анжуманда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни молиявий қўллаб-қувватлаш, уларга банк хизматлари ва ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш, ташки иктисодий фаолиятини юритиш каби мавзуларда маърузалар тингланб, тақдимотлар ўтказилди.

Тақдимот-кўргазмада чет эл фирма ва компаниялари вакиллари технологик линиялар ҳақида иштирокчиларга ба-тафсил маълумотлар берди.

Кўргазма доирасида ўтказилган бир қатор ҳоржий компанияларнинг тақдимотларида Қашқадарё саноати салоҳиятини юксалтиришга хизмат қиладиган бир неча битимлар имзоланди.

ЎЗА ВА МАХСУС МУХБИРЛАРИМИЗ ЙўЛЛАГАН МАТЕРИАЛЛАР АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ.

Таълим тизими — юксалиш йўлида

Самарқанд шаҳрида Президентимизнинг 2013 йил 18 январда бўлиб ўтган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги «Бош мақсадимиз — кенг қўламли ислохотлар ва модернизация йўлини қатъият билан давом эттириш» номли маърузасида белгиланган вазифаларга бағишланган давра суҳбати бўлиб ўтди.

Унда Қонунчилик палатаси депутатлари, вилоятдаги олий ўқув юртлири, ўрта махсус, касб-хўнара таълими муассасалари профессор-ўқитувчилари иштирок этди.

Тадбирда сўзга чиққанлар мамлакатимизда таълим соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар ва қўлга киритилаётган ютуқлар, Ўртбошимизнинг маърузаларида кўзда тутилган мақсад ва вазифалар ҳақида фикр юритишди.

— Ўртбошимизнинг маъру-

Davra suhbat

засида касб-хўнара коллежлари битирувчиларини иш билан таъминлаш масаласига катта эътибор қаратилган, — дейди Олий Махлис Қонунчилик палатаси Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси аъзоси И.Отажонов. — Олиб борилаётган амалий ишлар натижасида 450 мингдан ортик битирувчилар иш билан таъминланган бўлса, уларнинг 43 фоизи ўзлари амалиёт ўтаган

корхоналарга ишга жойлашган. Бу юртимизда таълим тизимидаги ислохотларнинг нечоғли муҳим аҳамиятга эга эканидан далолат беради.

Тадбир давомида Президентимиз томонидан белгиланган вазифаларни ҳаётта татбиқ этиш бўйича таълим тизимининг барча бўғинлари олдида турган вазифалар атрофича муҳокама этилиб, таълим муассасалари раҳбарлари, педагог-ҳодимларнинг ҳар бири маърузадаги фикрлардан келиб чиқиб, тегишли режалар белгилаб олиши мақсадга мувофиқ экани таъкидланди.

Ҳ.ЖўРАЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

Маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш йўлида

Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси томонидан мактаб раҳбарларининг маънавий-маърифий ишлари бўйича ўринбосарлари учун «Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш омиллари» мавзусида икки куналиқ ўқув-семинари ўтказилди.

Ҳамза туманидаги 307-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабида бўлиб ўтган семинарда Чилонзор, Ҳамза ва Учтепа туманидаги 100дан ортик таълим муассасалари директорларининг маънавий-маърифий ишлари бўйича ўринбосарлари қатнашди. Унда ТШХТББ вакиллари ҳамда туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлимлари методис-тлари томонидан маърузалар тингланди.

— Ўқувчиларда юксак маънавий-ахлоқий фазилатларни шакллантириш, уларни замонавий

билимлар билан қуроллантириш учун, аввало, педагоглар ўз тажрибасини мунтазам ошириб бориши лозим. Бугунги семинарда ўқувчи либосини жорий қилиш бўйича тажрибаларни ўртоқлашиш, уяли алоқа воситаларидан фойдаланишни тартибга солувчи ва таълим-тарбия самарадорлигини оширишга қаратилган меъёрий ҳужжатларга асосий эътибор қаратилди, — дейди Ҳамза туманидаги 307-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Дилдора Турғунова.

Миробод туманидаги 60, Мирэро Улуғбек туманидаги 18, Олмазор туманидаги 243-умумтаълим мактабларида ҳам худди шундай семинар ташкил этилиб, маънавий масалалар ҳам муҳокама қилинди.

Моҳичеҳра ЛАТИПОВА

Фанга қизиқтириш методга боғлиқ

Ўқувчиларга тарих фанидан дарс бериш ҳам мураккаб, ҳам қизиқарли. Унинг мураккаблиги маълумотлар ва тарихий манбаларнинг ишончилигини талаб этишида бўлса, жонли мисолларнинг келтирилиши қизиқарлигини таъминлайди. Дарс давомида мураккабликни осонлаштириш ва қизиқарлиликни ошириш ўқитувчининг юксак маҳорати ва танлаган методига боғлиқ.

Пойтахтимиздаги 104-мактабнинг тарих фани ўқитувчиси Дилфуза Маткаримова ўқувчиларнинг фанини фаол ўзлаштириши учун дарс жараёнида ноанъанавий усуллардан умумли фойдаланади. Тажрибали ўқитувчи фан доирасида турли тадбирлар уюштириб ўқувчиларнинг фаол иштирокини таъминлаб келмоқда.

Ўқувчилар ҳам ўқитувчи берган билимларни оқлаш мақсадида «Сиз тарихни биласизми?» кўрик-танлови ҳамда билимлар беллашуви ва

фан олимпиадасида муносиб иштирок этиб келмоқда.

Суратда: тарих фани ўқитувчиси Дилфуза Маткаримова фанбағда дарсда.

Б.РИЗОКУЛОВ олган сурат.

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасининг

«Йилнинг энг фаол журналисти – 2012» танловига марҳамат!

Ҳурматли ҳамкасблар!

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси сизларни «Йилнинг энг фаол журналисти – 2012» республика танловида қатнашишга таклиф этади.

Танловга 2012 йилнинг 1 июнидан 2013 йилнинг 1 июнигача газета ва журналларда, интернет нашрларида эълон қилинган материаллар, эфирга узатишган телекўрсатув ва радиоэшиттиришлар қабул қилинади.

Материаллар танловга тахририят тавсияси билан Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасининг Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар бўлиmlари орқали жорий йилнинг 5 июнигача муаллифнинг иш жойи, телефони, манзили ҳақидаги маълумотлар ва паспорт нусхаси илова қилинган ҳолда тақдим этилиши лозим.

«Йилнинг энг фаол журналисти – 2012» танлови ғолиблари ва совриндорларига диплом ҳамда қимматбаҳо совғалар Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ҳодимлари қунига бағишлаб 27 июнда ўтказиладиган байрам тадбирида топширилади.

Материаллар «Йилнинг энг фаол журналисти – 2012» танловига деб кўрсатилган ҳолда қуйидаги манзилга юборилиши лозим:

100129, Тошкент шаҳри,
Навоий кўчаси, 30-уй.

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси
3-қават, 30, 35-хоналар.

Телефонлар: 244-64-61; 244-64-62; 244-37-87.

www.Journalist.uz

Мамлакатимиз таълим тизимига замонавий педагогик технологиялар кенг тартиб этилаётгани ўқитувчи-мураббийлардан илгор инновацион технологиялар билан ишлаш қўникмасини талаб қилмоқда. Хусусан, бугунги ўқитувчи ўқув жараёнини самарали ташкил этиш учун машғулотларда техника тараққиётининг махсули саналмиш — интерфаол доскадан фойдалана олиш малакасига ҳам эга бўлиши зарур.

Мактаб таълимини сифат жиҳатдан янги босқичга кўтариш имконини берадиган интерфаол электрон досканинг амалиётга кириб келишини ўқитувчилар қизғин қўллаб-қувватлаб, ундан фойдаланиш тартибини фаол ўзлаштирмоқда. Чунки электрон доска барча фанларга оид дарсларнинг ранг-баранг ва қизиқарли ташкил этилишини таъминлайди, ўқитувчининг дарсга, мавзуга ёндашувини тубдан ўзгартиради, дарсдаги вазифаларини такомиллаштиради.

Ушбу замонавий воситадан фойдаланишнинг қуйидаги уч асосий усулини ажратиб кўрсатиш мумкин:

1. Интерфаол электрон доска ёрдамида клавиатура ва сичқончасиз ҳам компьютерда ишлаш мумкин. Бу усул асосан дарснинг ташкилий қисмларида компьютернинг файлли тизимларидан фойдаланишда, «Windows» иловасини ишга туширишда, CD, DVD дисклардаги турли форматли маълумотларни кўришда, интернетда ишлашда қўлланилади.

2. Дарс жараёнида слайд, матн, расм каби электрон шаклдаги материалларни маркерда ёзилган маълумотларга қўшиб фойдаланиш, яъни электрон қалам (маркер) ёрдамида материалларга тегишли қайдларни қўйиш, тузатиш ва қўшимчалар киритиш мумкин. Масалан, экрандаги маълумотнинг маълум қисмига ўқувчилар диққатини қаратиш, янги маълумотларни, мавзуга оид савол ва фикрлар, расм ёки диаграммаларга тузатишлар, изоҳлар киритиш имконияти мавжуд. Шу билан бирга, ушбу маълумот ва тузатишларни кейинроқ қайта кўриб чиқиш ёки қўзғога чи-

Улардан айримлари уй вазифасини текширишга мўлжалланган бўлиб, ўқувчиларнинг иши экранда турли рангдаги курсаткич чизиклар ёрдамида берилган тўғри жавоб билан солиштирилади. Уй вазифасини бу тариқа текшириш жараёни ўқувчи кўз ўнгиде муҳрама этиш ҳамда вақтдан унумли фойдаланиш имкони-

ўқувчилар ишини умумий баҳолаш ҳам амалга оширилади, уй вазифаси экранда намойиш этилади.

Эътиборлиси, ушбу анжомдан синф доскаси сифатида ҳам фойдаланиш мумкин. Бунда ўқувчилар махсус ручка ва ўчирғич ёрдамида ишлайди.

Табиий фанларни ўқитиш-

Ta'limda AKT

ган ҳолда «Google Maps» орқали хариталар билан ишлаш, тасвирлар кутубхонасидаги хариталарни компьютерга юклаб олиш, «Weather Bug» (Ер шарининг турли шаҳарларидаги об-ҳавони кузатиш) интернет иловасидан фойдаланиш, магнит тасмадаги асбоблар ёрдамида «WizTeach» дастурий таъминотини бошқариш мумкин.

Тажрибалардан маълум бўлишича, интерфаол доска қуйидаги афзалликларга эга:

- ўқувчилар электрон доскадан фойдаланиш жараёнида диққатлироқ, эътиборлироқ ва қизиқувчан бўлишади, яъни у эътиборни жамлаш ва ушлаб туришнинг бебаҳо воситасидир. Айниқса, электрон досканинг кўргазмалилиги шўх, ўйинқароқ ўқувчилар диққатини ўзига жалб эта олиши билан яхши самара беради;

- интерфаол электрон досканинг лупа, фонар, парда, виртуал рангли қаламлар, палитра каби воситалари билан ишлаш ўқувчиларга жуда ёқади;

- болаларни ижодий ва мустақил фикрлашга ундайди, ўз фикрини оғзаки ва ёзма равишда, саводли баён қилиш қўникмасини ривожлантиради;

- ўғил-қизларнинг фанга қизиқишини, билим олишга иштиёқини оширади, шахс сифатида шаклланишига, иқтидорини юзага чиқаришга ёрдам беради.

Мухтасар қилиб айтганда, техника тараққиётининг ушбу ютуғи аънанавий дарслардан интерфаол услубларга ўтиш жараёнини янада тезлаштириб, педагогларни замонавий билимларни эгаллашга, ўз устиде мунтазам ишлашга ундайди. Пировардиде, ўқувчилар ўзлаштириши самарадорлиги ортади.

Нарзикул ТУРДИЕВ,
Республика таълим
маркази директори
ўринбосари, Ўзбекистон
Республикасида
хизмат кўрсатган халқ
таълими ходими
Комила УСМОНОВА,
Республика таълим
маркази бош методисти

ИНТЕРФАОЛ ЭЛЕКТРОН ДОСКА

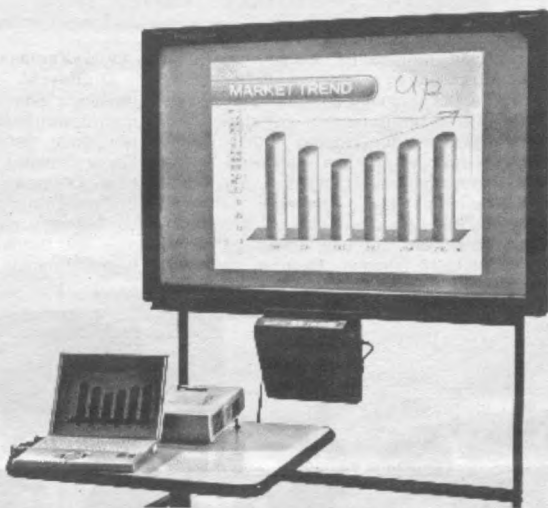
илгор педагогик технологиялардан фойдаланиш имкониятини кенгайтиради

қариш учун сақлаб қўйса ҳам бўлади.

3. Интерфаол электрон доскага ўрнатилган дастурий таъминот билан ишлаш имкони мавжуд. Электрон маркерга янги объектларни яратиш ва улар билан ишлаш учун қўшимча «электрон инструментлар» жойлаштирилган. Жумладан, объектлардан нусха олиш ва уни белгиланган жойга қўйиш, қирқилш ва экрандан ўчириш, ажратиб олиш ва иш майдони узра силжитиш, объектлар устиде бажарилган амалларни бекор қилиш ва ортага қайтариш мумкин.

Албатта, дарс муваффақияти биринчи навбатда ўқитувчининг касб маҳорати ва малакасига боғлиқ. Интерфаол электрон досканинг у ёки бу имкониятларидан тўғри фойдалана олиши эса педагогга қўшимча қулайлик яратади. Хусусан, электрон доска имкониятларининг кенглиги ва кўп қирраллиги билан мамлакатимизнинг турли ҳудудларидаги умумтаълим муассасаларида давом этаётган тажриба-тадқиқот майдонларида қутилган натижалар бермоқда. Замонавий ўқув воситаси ёрдамида олиб борилаётган машғулотларда ўқувчиларнинг ўзлаштириш самарадорлиги 5-6 фоизгача ўсди.

Масалан, «Алгебра» дарсида интерфаол досканинг аҳамиятига тўхталсак. Ўқитувчи «Чизикли функцияларнинг графикалари» мавзуси бўйича бир неча слайд тайёрлаган.

ни беради.

Ўғил-қизларнинг янги мавзуга доир қўникма ва тушунчасини текширишга мўлжалланган слайдларда мураккаб ёки нотаниш тушунча изоҳи яширин матн сифатида жойлаштирилган. Шунингдек, топшириқларнинг ечими ва усуллари «ширма» (парда ёки нискоб) воситаси ва турли геометрик шакллар ёрдамида яшириб қўйилади. Ўқувчилар топшириқларни бирин-кетин бажариши билан парда тагидан тўғри жавоблар чиқа бошлайди ва ҳар ким ўз жавобининг тўғри ёки нотўғрилигини, қарерда хатога йўл қўйганини текширади.

Электрон доскада янги мавзунини мустаҳкамлаш ва

да ҳам интерфаол электрон досканинг афзалликлари кўзга ташланади. Хусусан, «Гуруҳдаги «ортиқча» расм ва сўзни аниқлаш» ёки «Хатоларни тузатиш» машқларини самарали ташкил этишда қўл келади. Мисол учун, «Ҳар бир қатордаги ортиқча ҳашаротни аниқланг ва буни изоҳланг», «Кимёвий реакция схемасидаги хатони тузатинг» каби тестли, «Усимликларни синфлар бўйича жойлаштиринг», «Формулаларни богданиш турлари бўйича жойлаштиринг» каби объектлар ўрнини силжитишни талаб қиладиган машқлар шулар жумласига қиради.

География фанига оид дарсларда интернетга улан-

ЖАҲОН ИЛМИ САРИ

Поп тумани халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими билисига қираверишдаги фойеда янги стендаг қўзимиз тушди. «Келинг, инглиз тилида сўзлашамиз!» деган сарлавҳа остида қуниқ мулоқотда ишлатиладиган инглизча сўзлар ўзбекча таржимаси билан ёзилган... Дарҳақиқат, Президентимизнинг «Чет тилларни ўрганиш тизимини такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида»ги қарори қабул қилинган, вилоят халқ таълими бошқармаси тасарруфидаги ҳар бир ўқув муассасасида ижронини таъминлаш бўйича аниқ чоратадбирлар режаси ишлаб чиқилди.

Вилоят халқ таълими бошқармаси ташаббуси билан барча таълим муассасаларида ҳафтанинг икки куни «Чет тилларни ўрганиш куни»

деб эълон қилинди. Қарорда кўрсатилган вазифалар асосида 2013-2014 ўқув йили учун фан ўқитувчиларига эҳтиёж, чет тили хоналари сони, моддий-техник базаси ҳақида маълумотлар тўпланиб, имкониятларни кенгайтириш, муаммоларни ҳал этиш йўллари белгиланди.

Ҳозир вилоятда 1856 нафар чет тили фани ўқитувчиси ёшларга инглиз, немис, француз тилларидан сабоқ бермоқда. Таҳлилларга қараганда, келгуси ўқув йилида 1459та 1-синф очилса, қўшимча 306 ўқитувчи талаб этилади. Бу эҳтиёж олий ўқув юрларини тамомлайдиган 184 нафар битирувчи, қайта тайёрлов курслари ҳамда талабаларнинг педагогик амалиётни бевосита мактабларда ўташи эъзига қўпланади.

Qaror va ijro

— Январь ойдан бошлаб вилоят халқ таълими бошқармаси ва туман (шаҳар) халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими ходимлари, таълим муассасалари раҳбар ва педагог-ҳодимлари учун ВПҚТМОИда ҳамда таянч мактабларимизда тил ўрганиш курслари ташкил этилди, — дейди вилоят методика маркази раҳбари Зокиржон Мўминов. — Президентимиз қарориде белгиланган вазифаларга бағишланган ўқув-семинарлар ўтказилмоқда.

Бундай саъй-ҳаракатларни туман ХТМФМТТ бўлимида ҳам кузатиш мумкин. Масалан, Поп тумани мутасаддилари ҳозирдан турли олий ўқув юрлариде таълим олаёт-

ган талабалар — бўлғуси чет тили фани ўқитувчиларини рўйхатга олиб, умумий ўрта таълим мактабларига жалб этиш мақсадида шартномалар тузмоқда. Биринчи галда чекка қишлоқ мактабларининг чет тили муаллимларига эҳтиёжини қондириш, кадрларни турар жой билан таъминлаш масалаларига алоҳида эътибор қаратишмоқда.

— Умумий ўрта таълим масканларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, интернет ва замонавий АКТ воситаларидан фойдаланиш имкониятини кенгайтириш, электрон дарслик ва ўқув фильмлари, мультимедиа воситалари билан таъминлаш ҳаракатидемиз, — дейди туман ХТМФМТТ бўлими мудири Илтифотхон Қўчқорова. — Асосий эътибор ўқувчиларга чет тилларни ўргатиш бўйича таълим сифати ва самарадорлигини оширишга қаратилади.

Ғанишер АКБАРОВ,
«Ma'rifat» мухбири

"AYLAMAK BO'LMAS ADO ONING HAQIN YUZ GANJ ILA"

(Alisher Navoiy hayoti va ijodini o'rganish yuzasidan bir soatlik dars ishlanmasi. 7-sinf)

Darsning maqsadi:

Ta'limiy: Alisher Navoiyning hayoti va ijodi, ruboiy va g'azallari, asarlarining tarbiyaviy ahamiyati haqida o'quvchilarga tushuncha berish.

Tarbiyaviy: o'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, og'zaki va yozma nutqi, mustaqil fikrlashlarini rivojlantirish.

Rivojlantiruvchi: o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirish.

Darsning turi: noan'anaviy, mustahkamlovchi va nazorat qiluvchi.

Darsda foydalaniladigan usullar: «Tegishlisini toping», «Aqliy hujum», «Klaster», «Test».

Darsda foydalaniladigan jihozlar: 7-sinf Adabiyot darsligi, Alisher Navoiy portreti, slaydlar, test, oq qog'ozlar, shoirning ibratli fikrlari, rag'bat kartochkalari.

Darsning borishi: Saboq musobaqa usulida tashkil qilinadi. O'quvchilar «Nazm», «Navo», «Sharq she'riyati yulduzlari» guruhlariga bo'linadi.

Tashkiliy qismdan so'ng o'qituvchi darsni «Adabiyotim» she'rini o'qish bilan boshlaydi.

Shu o'rinda doskada yoki videoprojektor ekranida Navoiy siymosi namoyish etiladi va quyidagi satrlari o'quvchilarga jo'rlikda o'qitiladi:

Turk nazmida chu men tortib alam, Ayladim ul mamlakatni yakqalam.

Shundan so'ng bevosita yangi mavzu bayoniga o'tiladi.

O'qituvchi: — O'quvchilar biz bugun adabiyot darsimizda so'z mulkingning sultoni Alisher Navoiyning hayoti va ijodi, shoirning betakror, boy adabiy merosi

9-fevral — Alisher Navoiy tavallud topgan kun

bilan tanishamiz. Ulug' mutafakkir xususida so'z borar ekan, muhtaram Yurtboshimizning quyidagi fikrlarini tilga olib o'tmoqchiman: «O'zbek xalqi ma'naviy dunyosining shakllanishida g'oyat kuchli va samarali ta'sir ko'rsatgan ulug' zotlardan yana biri — bu Alisher Navoiy bobomizdir. Ta'bir joiz bo'lsa, olamda turkiy va forsiy tilda so'zlovchi biron-bir inson yo'qki, u Navoiy bilmasa, Navoiy sevmasa,

- «Navodir un-nihoya» («Nihoya-siz nodirliklar»);
- «Xazoin-ul maoniy» («Ma'nolar xazinasi»);
- «Lison ut-tayr» («Qush tili»);
- «Mahbub ul-qulub» («Ko'ngil-larning sevgani»);
- «Xamsat ul-mutahayyirin» («Besh hayrat»);
- «Majolis un-nafois» («Go'zal majlislar»);
- «Mezon ul-avzon» («Vaznlar o'lchovi»);
- «Muhokamat ul-lug'atayin» («Ikki til muhokamasi»);

- «Xamsa».

O'qituvchi: — Aziz o'quvchilar, siz bilishingiz lozim bo'lgan yana bir muhim ma'lumotni aytib o'taman. Alisher Navoiydan tashqari Nizomiy Ganjaviy, Xisrav Dehlaviy, Abdurahmon Jomiy ham «Xamsa» yaratishgan. Navoiy bobomizning «Xamsa»si esa bu yo'nalishda yozilgan turkiy tildagi birinchi asar edi. Bilamanki, sizlar ham Navoiy bobomiz haqida ko'plab ma'lumotlarga

Odamiy ersang, demagil odami Onikim, yo'q xalq g'amidin g'ami...

Yangi mavzuni mustahkamlash:

«Aqliy hujum».

Savollar.

Nazm guruhiga:

1. Navoiyning to'liq ismi? (Nizomiddin).

2. Butun turk dunyosi Alisher Navoiy «Shams ul-millat» deb ataydi. Buning ma'nosi nima? (Millat quyoshi).

3. «Foni» taxallusining ma'nosini aytg? («Fano» — yo'qlik, vaqtincha so'zidan olingan).

«Navo» guruhiga:

1. «Navo» so'zining ma'nosi? (Kuy) Alisher Navoiy bolaligida Fariddin Attorning «Mantiq ut-tayr» asaridan tashqari yana kimning qaysi asarini qiziqish bilan o'qiydi. (Sa'diyning «Guliston», «Bo'ston»).

«Sharq she'riyati yulduzlari» guruhiga:

1. Navoiy o'z asarida Samarqandni nima deb ataydi? (Firdavsmonand, ya'ni jannat misol deb ta'riflaydi).

2. «Hayrat ul-abror» dostonining ma'nosini aytg? («Yaxshi kishilarning hayratlanishi»).

3. Alisher Navoiyning «Xamsa» asari qachon yaratilgan? (1483—1485-yillar oralig'ida).

Savol-javobdan so'ng «Klaster» usuli orqali guruhlar ishi nazorat qilinadi.

«Nazm» guruhi Alisher Navoiy asarlari, «Navo» guruhi Alisher Navoiy g'azallarini klasterga joylashtirib chiqishadi.

«Sharq she'riyati yulduzlari» guruhi esa «Shoirlar ijodida Navoiy madhi» sharti bo'yicha bilimlarini namoyish etadi.

El-yurt baxtin bilgay saodat Sinovlarga qilgaydir toqat, Kamtariqni aylagay odat Navoiyni o'qigan odam.

Vaqt g'animat o'tkazmang bekor, She'r, g'azalni yod oling takror. Topar dardi hasratiga kor Navoiyni o'qigan odam.

Turk nazmida yurg'izib qalam, Ayladi ul mamlakatni yakqalam. G'azallari zavol bilimgan She'riyat sultoni Navoiy bobom.

Bahs-munozara

Savollar

1. «Nazm» guruhiga:

Savol: Yurtimizda Alisher Navoiy nomi bilan bog'liq qanday joy va muassasa nomlarini bilasiz?

Javob: Navoiy viloyati, Alisher Navoiy nomidagi Milliy kutubxona, Alisher Navoiy nomidagi milliy bog'...

2. «Navo» guruhiga:

Alisher Navoiy haqida zamondoshlar fikrini keltiring.

3. «Sharq she'riyati yulduzlari» guruhiga:

Savol: Alisher Navoiy sharafiga qayerlarda yodgorlik haykallari o'rnatilgan?

Javob: Toshkent shahrida, Navoiy viloyatida, Ozarboyjon Respublikasi poytaxti Bokuda, Yaponiya poytaxti Tokioda, Rossiya poytaxti Moskva shahrida.

Dars yakunida «Bugungi darsda siz Alisher Navoiy haqida nimalarni o'rgandingiz?» degan savolga o'quvchilar javobi olinadi.

Ballar jamlanadi. G'olib guruh aniqlanadi.

Uyga vazifa beriladi.

Lobar SIDDIQOVA,

Nishon tumanidagi 38-maktabning ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Qadim san'atimning bir bo'lagidir Yaxshilik, nafislik, unda aks etar. Hech bir fan o'xshamas adabiyotga.

Go'zal fan, insonning hissini uyg'otar. Dilmda mavj urgan tuyg'usan, Yurakdan otigan oh-u faryod. Xalqimning umidi, ishonchi, Faqat sen o'zingsan adabiyotim.

Shundan so'ng «Tegishlisini toping» hamda «Test» usullaridan foydalanilgan holda avvalgi darsda o'tilgan mavzu mustahkamlanadi. Bunda o'quvchilar ishtiroki hamda vaqtni hisobga olgan holda bir necha topshiriqlar berish mumkin. Eng asosiysi darsning bu qismidan yangi mavzuni bog'lovchi vosita sifatida foydalanishga e'tibor qaratish lozim. Ya'ni, savol va topshiriqlar orasida Navoiy ijodi bilan bog'liq misollar bo'lishi maqsadga muvofiq.

Yangi mavzu bayonida esa Alisher Navoiy asarlari jadvali, hikmatli so'zlaridan namunalar keltirish, bunda «Klaster», «Aqliy hujum», «Test» usullaridan foydalanish yaxshi samara beradi.

Avvalo, o'quvchilarning Vatanni sevish, uni ulug'lash haqidagi bilimlari sinalladi.

1-o'quvchi: — O'zbekiston Respublikasi 1991-yili Mustaqillikka erishdi.

2-o'quvchi: — Mustaqillikka erishganimizdan so'ng 1991-yil «Alisher Navoiy yili» deb e'lon qilindi.

Navoiyga sadoqat va e'tiqod bilan qaramasa».

O'qituvchi tomonidan tayyorlab kelingan quyidagi ma'lumotlar slayd ko'rinishida navbatma-navbat ko'rsatiladi va o'quvchilarga batafsil tushuntiriladi:

— Alisher Navoiy 1441-yil 9-fevralda Hirotda tug'ilgan.

— Alisher Navoiyning otasi G'iyosiddin Kichkina, onasi Said Changning qizi Halimabonu bo'lgan.

— Alisher Navoiyning tarbiyasiga tog'alari Kobuli va G'aribiylar mas'ul bo'lishgan. Shoirning ustozlari Lutfiy, Abdurahmon Jomiy, Nizomiy Ganjaviylardir.

— Alisher Navoiy bolaligidayoq Fariddin Attorning «Mantiq ut-tayr» ya'ni «Qush tili» asarini yod bilgan.

— So'z mulkingning sultoni «zullisonayn», ya'ni ikki tilda ijod qilgan shoir hisoblangan. U forsiy tilda «Foni» va turkiy tilda «Navoiy» taxalluslarida ijod qilgan.

— Shoir 1483—1485-yillar oralig'ida mashhur «Xamsa» asarini yaratadi.

— «Xamsa» beshlik degan ma'noni anglatadi: U «Hayrat ul-abror», «Farhod va Shirin», «Layli va Majnun», «Sab'ay sayyor», «Saddi Iskandariy» dostonlaridan iborat.

Ushbu ma'lumotlar o'quvchilarga yetkazilgach, Navoiy asarlari jadvali ko'rsatiladi va dafarga ko'chirib olish topshirig'i beriladi:

- «Badoe ul-bidoya» («Badiiylilik ibtidosi»);

egasiz. Keling, ularni biz bilan o'rtoqlashing, aziz o'quvchilar.

O'quvchi: — Alisher Navoiy otanani ulug'lash to'g'risida ko'plab fikrlar bildirgan. Masalan:

Boshni fido ayla ato boshig'a, Jismni qil sadqa ano qoshig'a. Tun-kuningg'a aylagani nur fosh Birin oy angla, birin quyosh.

O'quvchi: — Shoirning «Arba'in» ya'ni, «Qirq hadis» asarida:

Onalarning oyog'i ostidadir, Ravzayi jannati jinon bog'i. Ravza bog'in istar ersang, Bo'l onalar oyog'in tufrog'i

deya bitilganki, bu o'quvchini hayajonga solmay qo'ymaydi.

O'quvchi: — Ulug' mutafakkirning hikmatli so'zlari ham katta tarbiyaviy ahamiyatga ega. Masalan:

Oz-oz o'rganib dono bo'lur, Qatra-qatra yig'ilib daryo bo'lur.

Tilga e'tiborsiz — elga e'tiborsiz.

Yigitlikda yig'ilimning maxzani, Qarilik chog'ida xarj qilg'il ani.

Haq yo'linda kim senga bir harf o'qitmish ranj ila, Aylamak bo'lmas ado oning haqin yuz ganj ila.

O'quvchilar fikrlari tinglangach, o'qituvchi tomonidan ham Alisher Navoiyning bir necha hikmatlari aytib o'tiladi:

Дехқонобод авваллари барча соҳаларда ривожланишдан ортда қолган ва фақатгина чорвачиликка ихтисослашган бир туман эди. Йўлга чиқсангиз, улов йўқлиги, йўللار ўнқир-чўнқирлигидан ҳафсалангиз тир бўларди. Бугун эса ҳудуднинг ҳар гўшасида бунёдкорлик ишлари авжида. Одамлар яратиб, яшатиши ишқиди ёниб меҳнат қилмоқда. Равон йўللار, кўркам турар-жой, мактаб, коллеж биналарининг кўр тўқиб туришидан завқланасан киши.

— Ушбу дориломон кунлар шукронасини айтиш, бунни ёшларга етказиш биз кекса авлоднинг зиммасидаги вазифадир. Энг чекка кишлоқ — Бойкўрғонда ҳам муҳташам касб-хунар коллежи биноси қад ростлади. Қани эди, баҳши бўлиб қолсамда, юрагимга тугиб юрганларимни дўмбирамга солиб қуйлаб юборсам, — дейди бойкўрғонлик 80 ёшли отахон Абдумурод бобо Умрзоқов.

— Нималарни қуйлар эдингиз, — деб сўрайман.

— Истиклолни-да, — дейди отахон қувончини яшира олмай.

лаб этади. Айниқса, амалий машғулотларнинг ўқув-лаборатория хоналарида ўтилишига, илғор педагогик ва ахборот технологияларидан кенг фойдаланишга алоҳида эътибор берилмоқда. Ўқувчиларимизнинг ўзлари танлаган соҳалари бўйича билим, ма-лака ва кўникмага эга бўлишлари учун ота-оналар ва корхона билан мустаҳкам ҳамкорлик алоқаларини ўрнатганмиз. Ҳамкорликлар ўз самарасини бериб, бўлажак кичик мутахассисларимиз ўқишни битиргач, бар-

Milliy dastur — amalda

БОЙҚЎРҒОННИНГ БОЙ БОЛАЛАРИ

«Биз калийли ўғитлар заводидида ишлаймиз», дейишмоқда фахр ва ишонч билан

— Қаҳқор баҳши кишлоғимиздаги Дехқонобод саноат касб-хунар коллежининг очилиш маросимида чунонам қуйлади-я. Тўғрай овози бор-да ўғлоннинг.

Бойкўрғоннинг

бой болалари,

Юртимнинг гул-лолалари.

Ойга узатса етати қўли-я,

Беармондир

ҳар қиз-ули-я...

Касб-хунарли киши ҳеч замонда хор бўлмайди. Бир кунги набирам қолиб келиб: «Бобо, мени табрикланг, энди калийли ўғитлар заводидида ишлайман, завод мутахассислари сўхбатидан яхши ўтдим», деди. Набираларимиз ўз уйлари олдидида касб-хунар ўрганишса, ўз уйлари яқинидида заводда ишласа, дурустгина ойлик маош олса, ҳақиқий бойлик шу эмасми?

Дехқонобод саноат касб-хунар коллежи 2008 йили қурилиб ёшларга тўхфа этилди. Коллежга туманнинг Шўргузар, Чойгул, Обод, Дархон, Чоғтепа, Душа, Галабулоқ, Окқўрғонга қўшган ортиқ кишлоқларининг 762 нафар йигит-қизи назорат ўлчов асбоблари, транспортларда ташиш ва бошқаришни ташкил этиш, кимёвий технология ва ишлаб чиқариш, фойдали қазилмаларни бойитиш, компьютер ва компьютер тармоқларини ишлатиш, тикувчилик ишлаб чиқариш, нефть ва газ қудуқларини бургулаш каби йўналишлар бўйича таҳсил олишмоқда. Бектош Бойқўбилов, Чори Абраев, Ҳикмат Искандаров, Жонибек Гафуров, Абдулла Умрзоқов, Урол Холёров, Анвар Чориев сингари фидойи ўқитувчилар, педагог-муҳандислар ёшларга касб-хунар сирларини пухта ўргатишмоқда.

— Коллежимиз асосан, Дехқонобод калийли ўғитлар заводига кичик мутахассислар тайёрлайди, — дейди коллеж директори Абдураим Юсупов. — Бу эса биздан жуда катта масъулият та-

қарор иш ўринларига эга бўлмоқда. Масалан, 2011-2012 ўқув йилида ўқишни тамомлаган олти-мишга яқин битирувчимиз мазкур корхонада ишламоқда. Завод раҳбарияти билимли, зукко ўқувчиларни танлаб олади ва келажакда етук мутахассис бўлишлари учун имкон яратиб беради. Ҳар бир ўқувчи тушуниб етмоқдаки, ўқув муассасасида аъло ўқиса, тартиб-интизомли бўлса, келажакда ҳеч ҳам кам бўлмайди. Айни кунларда ҳам завод мутахассислари коллежимизда бўлиб, иқтидорли ва билимли ўқувчилар билан сўхбатлар уюштирмоқда.

Коллеж битирувчиси Жасур Қурбонов калийли ўғитлар ишлаб чиқариш цехида фаолият олиб бормоқда. Дастлаб коллежда пухта билим ўргангани, кейин эса ишлаб чиқаришдаги устозларининг кўрсатмаларини тўла-тўқиса уқалай олгани, шунингдек, ҳар бир ишни катта қизиқиш билан бажаргани унинг завод ишчилари қаторидан жой олишининг омил бўлди. Ҳозир у заводда ишлаб чиқарилаётган калийли ўғитлар дунёнинг кўпгина мамлакатларига экспорт қилинаётгани ва мамлакатимиз иқтисодиёти ни юксалтиришда оз бўлса-да, ўз ҳиссасини қўшаётганидан мамнун.

— Заводнинг кимёвий таҳлил лабораториясида иш ўрганувчи шогирд бўлиб иш бошладим, — дейди яна бир битирувчи Шахноза Омонтурдиева. — Коллежда ўрганганларимни амалиётда мустаҳкамлаб бормоқдам. Заводда ишлаш мароқли. Ҳар кунги тажрибанг бойиб бораверади.

Истиклол фарзандлари, мустақиллик йилларида қурилган коллежларда таълим-тарбия олиб, шу йилларда қад ростлаган йirik корхоналарда фаолият кўрсата бошлади. Бу биз кўзлаган манзилларнинг нақадар нурли эканлигига ишорадир.

Ўқтам МЕЙЛИЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

ЁШ ТАДБИРКОР — ЮРТ ТАЯНЧИ

РАҒБАТ

Коллежда турли касб эгалари билан ўтказилган учрашув кечагидек кўз ўнгиди. Унда турли соҳа вакиллари ўз касблари тўғрисида қизиқарли сўзлаб бергандилар. Айниқса, тадбиркорларнинг чиқиши Дилдорада катта қизиқиш уйғотди. Ишбилармон-

лар ўзлари тайёрлаётган маҳсулотлар, ёшларга яратилаётган янги иш ўринлари ҳақида гапирганида беихтиёр кўнглида тадбиркорликка ҳавас уйғонди.

Орзунинг қаноти бор деганларидек, кўп ўтмай коллеж битирувчиларига имтиёзли кредит берилаётганини эшитган Дилдора Ҳазратқуллова режаларини амалга оширишга қўлай фурсат келганидан қувонди. Жиззах туман маиший хизмат ва иқтисодиёт касб-хунар коллежини битираётган Дилдора тенгдошлари қатори бизнес режа тузди. Тикувчилик фаолияти билан шуғулланишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди. Унинг бизнес лойиҳаси имтиёзли кредит сертификати сазовор бўлиб, банкдан бир ярим йил муддатга уч миллион сўм кредит олди.

Кредит маблағига замонавий тикиш машиналари харид қилди. Уй шароитида ҳозир элита пардалари, аёллар спорт кийимлари тикмоқда. Унинг ғайрати ва ташаббусини қўллаб-қувватлаш мақсадида Жиззах туман ҳокимлиги ёш тадбиркорга Жанубий Кореяда ишлаб чиқарилган яна бир тикув машинасини совға қилди. Бундан руҳланган қаҳрамонимиз ўз фаолиятини кенгайтириб қўшимча иш ўрни яратди.

— Яқинда коллежимиздан Дилдора учун жой ажратдик, — дейди Жиззах маиший хизмат ва иқтисодиёт касб-хунар коллежи директорининг касбий таълим бўйича ўринбосари Сайфулла Аҳмедов. — Эндилкида ёш тадбиркоримиз ўқувчиларимизнинг шу ерда амалиёт ўташи учун имконият яратиб берапти.

Ўзи таҳсил олган коллеж маъмурияти томонидан берилаётган эътибор ва туман ҳокимлиги томонидан кўрсатилган рағбат Дилдора Ҳазратқулловани янада ғайрат билан ишлашга, қўллаб-қувватлашга ёнига жалб этишга руҳлантирмоқда.

Бу йил коллежни тугаллаётган Ойбек Мусурмонов фермер бўлишга аҳд қилди. Йигирма беш гектар майдондан мўл ҳосил олиш учун бизнес режа тузиб, Ойбек ҳам имтиёзли кредит олмоқчи бўлапти.

КОЛЛЕЖ БИТИРУВЧИСИ — ЕР ЭГАСИ

Шуничи диққатга сазоворки, Жиззах вилоятида коллежни битираётган ўқувчиларни имтиёзли кредит билан таъминлаш ҳамда тадбиркорликка йўналтиришга эътибор кучаймоқда. Бунга яқинда вилоят ҳокимлиги ва вилоят прокуратураси томонидан «Ёшлар тадбиркорлиги — Ватан тараққиётига» шiori остида ўтказилган ёш фермерлар форуми мисол бўлади.

Вилоятда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга ўтган йили 154,2 миллиард сўм миқдорда кредит ажратилган. Кредит олган тадбиркорлар сафидида коллеж битирувчилари борлиги кишини қувонтиради. Бугунги кунда юртимизда ер ўз эгасини топмоқда. Коллеж ўқувчилари ҳам фермерликни эгаллаб, юртимиз равнақига ҳисса қўшишга ҳаракат қилмоқдалар. Ана шундай орзу-истаклар билан 171 нафар фермер мустақил иш бошлади.

— Богдорчилик бўйича фермер бўлиб, банкдан 15 миллион сўм имтиёзли кредит олдим, — дейди Фаллаорол ижтимо-

ий иқтисодиёт коллежининг битирувчиси Зулфизар Раҳимова. — Албатта, фермерлик фаолияти билан шуғулланишнинг ўзига хос муаммо ва қийинчиликлари бор. Шунинг ҳисобига олган ҳолда вилоят прокуратураси томонидан фаолиятимиз давомида фойдаланишимиз учун зарур меъёрий ҳужжатларнинг электрон вариантлари тарқатилади.

Фориш туманидаги Қораабдол қишлоқ ҳўжалиги касб-хунар коллежи битирувчиси Санжар Эгамбердиев 20 гектар майдонда боғ ташкил этишга аҳд қилган. Маҳаллий шароитда лалми майдонларда узумчиликни ривожлантириш истиқболи бор. Ёш фермер томчилик сўғоришини йўлга қўйиш орқали узум етиштиришни ривожлантириш ниятида меҳнат қилмоқда.

Баҳмал қишлоқ ҳўжалиги касб-хунар коллежи ўқувчиси Сайдулла Маърупов фермерлик билан шуғулланиб, Баҳмал олмаси довуғини янада ёйишга муносиб ҳисса қўшмоқчи.

«МЕНИНГ БИЗНЕС РЕЖАМ»

Ҳозир вилоятдаги ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида 65 минг нафардан зиёд йигит-қиз таҳсил олмоқда. Уларнинг аксарияти тадбиркорлик билан шуғулланиш мақсадида ўз бизнес режаларини яратмоқда. Тадбиркорлик истагида имтиёзли кредит олиш учун изланаётган йигит-қизлар билан сўхбатлашиб, бизнес режалари билан танишдик.

Шодия ҲАЗРАТҚУЛОВА, Зомин қишлоқ ҳўжалиги ва маиший хизмат касб-хунар коллежи битирувчиси:

— Бугунги кунда мамлакатимизда бўлгани каби Зомин туманида ҳам сайёҳлик ривожланмоқда. Ўзининг тоза ҳавоси, бетақорр табиатиға эга тоғлар масканида сайёҳликни ривожлантириш имконияти кенг. Мен сайёҳларга хизмат кўрсатувчи фирма очмоқчиман. Унинг таркибида халқ амалий санъати намуналари — миллий дўппи, рўмол, келинлар кийими ва бошқа ҳунармандчилик маҳсулотларини сотиш дўконини ташкил этишни ҳам ўйладим.

Отабек ХУДОЙБЕРДИЕВ, Зарбдор қишлоқ ҳўжалиги касб-хунар коллежи ўқувчиси:

— Кундалик ҳаётимизни техникасиз тасаввур этиш қийин. Халқ ҳўжалигида автотранспорт воситаларининг хизматиға эҳтиёж ортмоқда. Ўз навбатида, автотранспорт воситаларига техник хизмат кўрсатишни тақомиллаштириш — давр талаби. Мен техник хизмат кўрсатиш корхонаси очиб, замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашни мўлжаллаб турибман. Бундай хизмат кўрсатиш шохобчаларида янги иш ўринлари яратишга ҳам имкон туғилади.

Билимга чанқоқ, изланувчан ва тадбиркор ёшларимиз ҳар қандай бунёдкорлик ишларига қодир. Мухими, юртимиз фаровонлиги ва элимиз ободлиги йўлида хизмат қилишни ўзининг бurchи деб билаётган ёшларимизнинг мақсад ва интилишлари қўллаб-қувватланаёпти, уларга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатилаяпти. Биргина Жиззах вилоятида 2012 йили касб-хунар коллежлари битирувчиларининг 144 нафарига тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун 466 миллион 300 минг сўм имтиёзли кредит ажратилди. Вилоятда ўтган йили яратилган иш ўринларининг 26 мингдан зиёдини касб-хунар коллежлари битирувчилари банд этди. Ёшларга кўрсатилган юксак эътибор ва яратилган имкониятлар келажакда ўз мевасини бериши тайин.

Абдусатор СОДИҚОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Yangi rukn:

“Sim-sim”

Халқ кўшиқлари ҳам хазина. Бу хазинанинг “сим-сим”и кўшиқ сўзлари ифодалаб келаётган рамзий маъноларда яширин. Кўшиқдаги рамзий образлар сирини билган киши кўшиқда қандай мазмун ифодаланганлигини дарров илғайди, тушунади. Халқ кўшиқларидаги рамзлар шундай бир кучки, улар воситасида асл кўшиқни ясамасидан ажратиб олиш қийин эмас.

Кўшиқни “бузгучи” ҳар қанча уринмасин, унинг “хунари”ни бўри қурсоғига кирган ёртиқулқоддай рамзлар ошкор этаверади.

Биз сизнинг ҳукмингизга ўзбек халқ кўшиқларида кенг қўлланилиб келинган бир қанча аънавий рамзий образларнинг туб ва муайян матндаги маъно қўламлари, бу маънонинг тарихий асосларини ёритиб берувчи туркум мақолаларни ҳавола этишни лозим топдик. Ушбу туркум руқини халқ оғзаки ижоди асарларидаги тилсимли хазиналарни очувчи қудратли сўз “СИМ-СИМ” деб номладик. Хазина ёппа қопқа ортида қолса, бор-йўқлиги билинмайди. У тоза кўнгил билан очилиб, кўпнинг мулкига айланса, хайрли ишларга, киши қамалига қамарбаста бўлади.

«Маърифат»нинг бу янги руқини бошлаб беришни навқирон, лекин атоқли фольклор назарийчиси, Ўзбекистон давлат муқофоти лауреати Шомирза Турдимовдан сўрадик.

Махмуд САБДИЙ

Кўшиқларида “рамзлашган” СЎЗ борасида фикр айтишга жазм қилдик. Мавзуга киришишдан аввал рамз ўзи нима деган масалага ойдинлик киритиб олиш лозим бўлади.

Одатда рамз истилоҳи фақат адабиёт ва санъатда эмас, турмушу фаннинг барча жабҳаларида кенг қўлланилади. Бу соҳаларнинг барчасидаги «рамз» тушунчасини бир-бирига боғлаб турувчи етакчи хосса — уларнинг ҳар қайсида рамз сифатида келаётган, аңланаётган нарсанинг (нимаки бўлмасин) ўзида бир қанча тушунчаларни жамлаб, турғун ассоциация (имуқуқ) уйвотилишидир. Лекин ҳар бир соҳа ўз табииатидан келиб чиқиб, рамзларга ўзига хос мезонлар асосида ёндашади. Кўпчилик ҳолатларда бир соҳада қўлланувчи рамзлар иккинчи соҳада бу хил вазифа бажармайди. Турмушда, фанда, адабиёт ва санъатдаги рамзлар вазифаларига кўра ҳам фарқланади. Турмушдаги рамзлар асосан комму-

никатив вазифа бажарса, фандаги рамзлар муайян тушунчаларни билдиришга, адабиёт ва санъатдаги рамзлар эса, кечинма, ҳолат ва воқеаники бадий эстетик аңлатишга хизмат қилади. Рамз ҳақида сўз юритганда, бу жиҳатларни ёдда сақлаш шарт.

Фольклор бадий-эстетик, яна бир қанча қимматларига кўра, адабиёт ва санъат билан бир иқлимга мансубдир. «Адабиётнинг булоқбоши — фольклор», деган гап санъатга ҳам тегишли. Шундай экан, улар орасида муштаракликнинг бўлиши табиий. Аммо ҳар бир соҳанинг ўзига хос тузулиши, ички қонуниятлари ва бошқа муҳим хоссаларидаги фарқланиш бу соҳаларда қўлланувчи рамзларга ҳам тегишлидир.

Адабиётнинг қуроли — сўз. Фольклорда сўз етакчи ўрин тутати. Шундай бўлса-да, адабий асарда муаллиф, фольклорда ижрочи омили мавжуд. Фольклор оманинг ижоди саналади. Бу хусусият фольклор ва ёзма адабиётдаги етакчи қонуниятларнинг намоён бўлишида бош омиллардан бирдир. Фольклорда турғун аънаваларнинг янгилиниши асрлар давомида кечса, адабиётда аънаваларни биргина ижодкор ҳам бошқа ўзгаришларга буриб юборишга қодир. Бу ҳолатни фольклор ва адабиётдаги поэтик образлар, жумладан, поэтик рамзларнинг қўлланилиши ва тарихий тараққиётида ҳам кузатамиз.

Бу ўринда, даставвал, фольклор ва адабиётда рамз дейилганда нимаки тушунишимизни аниқлаштириб олишимиз керак. Бадий асарда (фольклор ва адабиётда) рамз деб бирор сўз (образ ёки детал) ва сўзлар бирикмасининг ўзи ифодалаб келаётган луғавий маънодан ташқари, шартли равишда турғун бадий ассоциация уйвотилиши ва бу имуқуқнинг назарда тутилаётган поэтик маънонинг юзага чиқишида хизмат қилишини тушунамиз. Поэтик рамз кўпчилик бадий тасвир воситалари қатори фольклор ва адабиётда фикр, туйғу ва кечинмаларни қисқа, образли тарзда ифодалашда қўлланилуви оми, бадий тафаккур маҳсулидир.

Янада аниқлик томон борилса, фольклордаги рамзлар биринчи галда аънавийлиги билан характерланади. Бу аънава асрлар давомида шаклланиб, кўпчилик ўринларда тарихан халқнинг узок ўтмишига, турли мифологик инонч-эътиқодларга бориб боғланади. Шу сабабли ҳам улар ижрочи ва тингловчи мазмунан бегона бўлмайди. Лекин аънавийлики жўн қабул этмаслик керак. Ҳар бир аънавий рамз муайян матнда ўзининг янги маъно қирраларини намоён қила олади. Бу эса, фольклордаги содда, такрорланмас гўзалликини, сермаъноликни таъминлайди. Масалан, “ғоз” рамзини олиб кўрайлик. Ғознинг барча лирик кўшиқлар учун умумий бўлган туб поэтик маъноси “яхши хабар”. Аммо, бу туб маъно муайян бир матнда “яхши

Биринчи мақола

хабар” билан бевосита боғлиқ “эзгу ният”, “ҳамфикр дўст” каби бир қанча мазмун қўламига эга бўлиши, ўз семантик доирасини кенгайтириши мумкин. “Ғоз” образи XIV асрда Сайфи Саройи ёзиб қолдирган:

Ўрдағимиз қос ўғди,
фаранг қизи,
Кўнгшимиз қамоз ўғди,
ёнғурмади, —

(Изоҳ: Қос — ғоз, қамоз — қақмичи.)

деб қуйланган кўшиқда ҳам айна туб маънода келган. Бу кўшиқ ёзиб олинганидан бери ўтган 600 йил давомида ҳам ғознинг туб поэтик маъноси ўзгармасдан келмоқда. Демак, фольклордаги аксарият рамзлар деярли ўзгаришсиз авлоддан — авлодга ўтиб келади. Фольклорда янги рамзларнинг пайдо бўлиши ёзма-адабиётдагига нисбатан секинлик билан кечади. Фольклорда бир асар ёки биргина ижодкорга тегишли индустриал рамз йўқ. Аънавийлик, оммавийлик, туб турғун маънога эгалик фольклордаги рамзлар учун етакчи хусусият ҳисобланади. Аксинча, адабиётдаги рамзлар ижодкор таланти билан боғлиқ хусусий ҳолда намоён бўлади. Ҳар бир ижодкор халқона рамзлардан, умумида адабиётдаги аънавий рамзий образлардан фойдаланиш, уларга ўзгача поэтик маъно бериб, ижодий ёндашиш, айна пайтда янги рамзлар яратиш, бошқа адабиёт, халқларга тегишли рамзларни ижодий ўзлаштириш имкониятига эга.

Фольклордаги рамзларнинг поэтик маъносини аңлашда тингловчига йўналиш берувчи асосий омил, шу рамзий образнинг узок вақтлар давомида халқ оғида шаклланиб, аънавий кўриниш олган тасаввурлар системаси бўлса, адабиётда рамзий образнинг маъноси бевосита матн мазмуни орқали юзага чиқади.

Адабий матндаги аксарият рамзларнинг поэтик ва лексик маънолари ўртасида шартли боғлиқлик сезилиб туради. Фақат тарихан халқона рамзларга тегишли рамзларда бу ҳолат яширин ҳолатда келиши кузатилади. Чунки кўпчилик матндаги кўпчилик рамзий образларнинг лексик маъноси рамзий маънога тўғридан-тўғри ишора қилмайди. Бу ўринда образни юзага келтирган мифологик тасаввурлар, халқнинг инонч-эътиқодлари рамзий маъно ассоциациясини уйвотати. Масалан, рўмол — оила, ғоз — яхши хабар. Рўмол ва ғознинг сўз мазмуни рамзий маънога билвосита алоқадор. Образда жамланган тасаввур унутилса — рамз тушунарсиз, сирли бўлиб қолиши мумкин. Шу сабабли ҳам халқ кўшиқларини ўзга тилга таржима қилиш қийин. Чунки таржима сўзнинг луғавий маъносини ўтиради. Тасаввурлар, сўз замиридаги мазмун таржимадан сиртда, кўшиқни яратган халқ

тафаккурда қолиб кетади. Соддалик бирдан жўнликка айланади. Кўшиқдаги содда кўринишли теранликини сўз-сўз бирикмалари замиридаги тасаввурлар, тушунчалар таъминлайди. Шу билан бирга, фольклорий матндаги табиий қиёс асосида пайдо бўлган рамзларда сўзнинг лексик ва кўчма рамзий маъноси ўртасида боғлиқлик билвосита сезилиб туради. Айни ҳолатни адабиёт ва фольклордаги рамзлар учун умумий хоссалар қаторида санаш мумкин.

Халқ кўшиқларидаги рамзлар маъносини билмаслик уларда ифодаланган асл мазмунга парда тортиб, аънавадан узилган авлод учун бегона, тушунарсиз ҳодисага айлантиради. Ана шу ўринда илмий-тадқиқот, изоҳ ва талқинларга эҳтиёж тузилади. Хусусан, бугунги глобаллашув даврида рамзларни тушуниш эҳтиёжи долзарб муаммага айланди. XX аср мутафаккирларидан бири Э.Фромм кент маънода “рамзлар тили” борасида сўзлар экан: “Мен шунинг учун ҳам рамз-

ларни тушунишни мактаб ва коллежларда худди чет тилларни ўргатгандек ўқитиш лозим, деб ҳисоблайман. Чунки рамзлар инсониятнинг онгости — кўнгил тубининг меваси ҳисобланади». Инсоннинг кўнгил тубидаги “хазина”даги рамз, тимсоллар жами тириклик — бир ҳужайрали мавжудот, набототу ҳайвонотдан одамзотгача табиий боғланган “улкан билим”дан баҳра олиб ижод қилган. Фольклор, умуман, халқ ижодиётининг барча турлари ана шу “хазина”дан қувват олиб, унади, ўсади. Шоир, кўшиқчи илҳом олаери “эскилар изидан” бориб, ушбу хазина “бойлик”ларидан баҳра олади. Бу ҳолат бошқа мавжудотларнинг тўдалашиб мавсумий кўчишларда “тўда қуввати” билан инстинктив “улкан билим” — йўлчи юлдузга боғланиб, керакли манзилларини адашмай йўл топишларига, яшашларига уйғун келади. Олимлар тўдасидан ажралган “ёлғиз” ҳамиша йўлдан адашиб, “улкан билим”дан бебаҳра қолганини кузатишган. Шоирлар ҳам аънавадан чекиниб, индивидуал ижодга ўтса, ўзи дoston-кўшиқ ижод қилса, кўпича

“адашиб” ора йўлда қолиб кетиши шундан. Бунга кўпчилик шоир-бахшиларнинг шўро давридаги муаллифлик термалари ёркин мисол бўлиб турибди. Ёки халқона йўлга тақдидан ёзилган аксарият асарларнинг шаклини олиб, қалбсиз қолиши, бадий саёз-лигига ҳам сабаб ушбу қонуниятда изоҳ топади. Халқ ижодиётида аънавадан узилган авлод ҳам, шахс ҳам халқона рамз ва образларни тушунмай қийналади. Шу маънода Э. Фромм рамзлар тилини мактабларда чет тилини ўргатгандек ўқитиш керак, деганида ҳақлидир.

Биз юқорида рамз тушунчаси борасида қисман тўхталдик. Айтилган фикр-мулоҳазалар навбатдаги мақолаларда ёритилувчи рамзий образлар маъно-мазмунини яқиндан аңлашга ёрдам беради, деб ўйладик. Рамзлар кўшиқлар мазмунини тушунишда бир калит. Калит қопқани очади. Қопқадан кириш, хазинага эга бўлиш очгучига боғлиқ. Ҳар қандай бойлик қадрланса, баҳоси билинади. Баҳосини олган нимаики бор, янгидан туғилиб, қайта қувватга киради.

Шомирза ТУРДИМОВ

‘БОЙЧЕЧАК ТҲҲҲ’

Юртимизнинг ўзига хос табииати бор. Гарчи ҳозир тақвим бўйича киш бўлса-да, далаларда баҳор нафаси сезилиб қолди. Аёзли дамлар чекиниб, қуёш тафти кўтарила бошлади. Қорлари эриган қир ва адирлар билинар-билинмас яшил тусга кириб, бойчечак бўй кўрсатмоқда...

Анча вақтдан буён қишлоққа бормаяндим. Синфдош ўртоқларим дам олиш кунини учрашувга таклиф қилишганда “йўқ” демадим.

Шаҳардаги одатий турмуш тарзига ўрганиб қолганим учунми, йўл-йўлакка одамларнинг ариқ-зовурларни қазийгани, даракларга шакл бераётгани, дала четлари ва анҳор бўйлари яшил либос кийганини кўриб, баҳор яқинлашганганини ҳис қилдим. Ҳаво бироз совуқ бўлишга қарамай, машина ойнасини очиб, қўлдан нафасини туйдим.

Дўстлар ва баҳор соғинчи сабабми, билмадим, қишлоққа бу гал гўёки бир лаҳзада етиб келгандек бўлдим. Дўстлар билан аңгачага сўхбатлашдик, болалик чоғларимиздаги шўхликларни, биргаликда “бойчечак” айтиб, эртаси кунини ўқитувчимиздан дақки эшитганимизни эсладик...

Бошланғич синфда ўқирдик. Қишнинг совуқ кунларидан зерикганимиз учун, февраль ойи бўлса-да, хавонинг бироз исиб қолганидан яйраб, куннинг иккинчи ярмида қишлоқ четидаги қирда қош қорайгунча роса мириқиб ўйнардик. Шундай кунларнинг бирида қирда тош тағида қуёш томон талпиниб, сап-сарик бўлиб очилиб турган бойчечакни кўриб, катта хазина топагандек қувониб, роса қийқирдик. Бойчечакни сугуриб олдик-да, нима учунлигини билмасак ҳам, бобо ва бу-

виларимиз айтганидек “омонлик, омонлик” деб уни кўзимизга суртдик. — Болалар ҳали қишлоқда ҳеч қим бойчечак топан эмас, биз биринчи бўлдик, — деди ўзини жўрабози санайдиган синфдошимиз Азиз. — Келинлар, бугун кечқурун “бойчечак” айтмайз.

Эртанги дарсга тайёргарлик қилиш ўрнига бу оламшумул янгиликни қишлоқдошларимизга етказдик. Кеч туша бошлаганига қарамай, икки соат давомида уйма-уй юриб “бойчечак” айтдик. Қишлоққа биринчи бўлиб бойчечак олиб келганимиз учун ҳамма уйда бизни очик юз билан қутиб олишар ва турли ширинликлар, хатто пул билан сийлашарди. Айрим хонадонлардан эса ўзимиз тенги болалар бизга қўшилиб, бойчечак қўшигини қўйлашиб, бир-иккита уйга кириб чиққанимиздан сўнг улар яна ортга қайтишарди. Биз эса ўша оқшом қишлоқдаги барча хонадонга бойчечак қўтариб кирдик. Қўшиқ айтиб одамларга яхши тилаклар билдирдик. Фақатгина синф раҳбаримизнинг уйини четлаб ўтдик. Чунки ўқитувчимиз ҳеч қачон уйига бойчечак қўшигини айтиб келганларни ҳўшласа, бизга ҳам бундай тадбирларда қатнашмасликини тайинларди.

Лекин эртасига барибир ўқитувчимиздан дақки эшитдик. Муаллим атайин биз — бешовлондан уйга вазифанини билмасак ҳам, бобо ва бу-

бўлмаганимиз учун ер чизиб ўтиравердик. Шунда у: “Кечаси билан уйма-уй кириб, “бойчечак” айтгандан кейин, албатта, дарсга тайёр бўлмайсизлар-да”, деб барчамизни машғул туғатгунча синф бурчагига тикка қилиб қўйди.

Шу воқеадан кейин ўша баҳор бошқа “бойчечак” айтмадик. Аммо келгуси йилда яна қишлоқда биринчилардан бўлиб бу баҳор элчисини кўтариб, қўшиқ қўйладик.

— Ҳозир ҳам қирда бойчечак очилган, — деди бугун икки

«Navro‘z — 2013»

нафар фарзанднинг отаси бўлган Азиз бизга маъноли қараб. — Кеча маҳалла болалари бойчечак қўтариб келди. Юринлар, қирга чиқиб, бир болаликни эслаймиз.

Бу таклиф барчамизга маъқул тушди ва биргаликда қир томон йўл олдик. Чиндан ҳам қирнинг қуёш нури тушадиган жойларида оқи ва сарик бойчечаклар очилган, соя жойларда эримай қолган қор уюмлари остида беш кўтарайтган майсалар эса совуқ билан курагандек эди. Ҳар биримиз ўз хаёлларимиз билан бўлиб, анча вақт бойчечак тердик.

Яна ўша болаликдаги каби қош қорайганда қишлоққа қайтдик. Бойчечак қўшигимизни айтдик. Қишлоққа киришдаги собиқ синф раҳбаримизнинг уйи олтидан ўтаётди, дўстларимиздан бири муаллимимиз ҳозир бетеб бўлиб, уйда тўшақда ётгани, бирров кириб ўтса, хурсанд бўлишини айтиб қолди. Йўл ёқасида-

ги новвойхонадан тўртта нон олиб, ўқитувчимизни йўқлаб бордик.

Бир пайтлар салобати ва жарангдор овози билан катта кичкин саргак тортирадиган ўқитувчимиз жўссаси кичрайиб қолган, овози ҳам хаста эди. Барчамизнинг ишимиз, оиламиз билан қизикиб, хол-аҳвол сўради. Йўқлаб борганимиздан миннатдор бўлиб, ўқитувчилик йилларини эслади. Шу пайт кўчадан болаларнинг “бойчечак” айтаётган овози қулоққа чалинди. Барчамиз жим бўлиб қолдик. Шу тобда барчамиз бундан бир неча йиллар олдинги воқеани кўз олдимизга келтираётганимиз аён эди.

Ховлига кириб келган болаларнинг қўшиги хаёлларимизни тўзғитиб юборди:

Бойчечак айтиб келдик эшигингизга, Худойим ўғил берсин бешингизга. Бойчечак айтган билан тўямизми, Қадимги расмимизни қўямизми?..

Ўқитувчимиз болаларнинг қўлидан бойчечакни олиб қўзларига суртди. Шу кунларга етказганига шўкрона айтди. Бир муддат чўзилган совуқ сукуматни ўқитувчимизнинг ўзи бузди.

— Ўша пайтларда шароит шунча эди-да, — деди муаллим эски воқеани эслаб. — Партия аъзосимиз, деб қўқрак кериб юраверганмиз. Наврўз ва ҳайит байрамларини нишонлаш, рўза тутиш, сумалак пиширишдан чўчирдик. Бу тадбирларни ўтказганларнинг турли идораларда сарсон

бўлган, ҳатто жавобгарликка тортилганига ҳам гувоҳ бўлганмиз. Шўқри, бугун у дамлар ортда қолди. Халқимизнинг миллий байрамлари, аънава ва қадриятлари, миллий урф-одатлари тикланди. Энди бизнинг уйга ҳам болалар бойчечак айтиб келадиган бўлди.

Ҳақиқатан ҳам Юртбошимизнинг саъй-ҳаракатлари билан бугун халқимизнинг бир неча мингйиллик қадимий аънава ва қадриятлари, миллий урф-одатлари тикланди. Шу билан бирга, юртимизда бошқа миллат ва элат вакиллари-нинг ҳам ўз миллий байрам ва маросимларини эмин-эркин нишонлашлари, аънаваларини давом эттиришлари учун қонуний асос ҳамда муносиб шарт-шароит яратилди.

— Қишлоғимизда ҳар йили кунлар исиб, баҳор нафаси сезилиб қолган пайтда “Бойчечак тўйи” ўтказилади, — дейди Ургут тумани Хўжабаланд маҳалласи фаоли Ёрқин Йўлдошев. — Қишлоқнинг бир гуруҳ ўсмирлари ҳар бир хонадонга бойчечак қўшиги айтиб боради ва аҳолини тўйга таклиф этади. Саховатли, ҳиммати баланд кишилар, ҳомийлар қўмағида катта қозонда ош дамланиб, каттаю кичикча ула-шилади. Бир неча йилдан буён аънавий тарзда ўтказиб келинадиган бу тўй тарихи билан қизикқанамда, кекса авлод вакиллари эски тузум даврида Наврўзни нишонлаш тақдир-гани учун аҳоли ушбу байрамни бойчечак тўйи деб номлаганини айтишди. Энди Наврўз юртимизда умумхалқ байрами сифатида кенг нишонланмоқда. Лекин қишлоқдошларимиз “Бойчечак тўйи”ни ҳам йили бўйи орзқиб қутадилар. Бу тўй ҳар йили Наврўз байрамига улашиб кетади...

Ғолиб ҲАСАНОВ,
Ўза мухбири

Олий таълим муассасасида гуруҳ мураббийсининг зиммасидаги вазифалар нимадан иборат? Санайдиган бўлсак, вазифалари кўп. Аввало, у талабалар ҳақида маълумотлар банкни яратиши зарур. Уларнинг оиласини, ўртоқлари доирасини ўрганади. Ҳар бир талабанинг шахсий қизиқишлари, бўш вақти тақсими тоғурида мукаммал маълумотга эга бўлади. Демак, гуруҳ мураббийси ўқитувчилар орасида талабага энг яқин шахс бўла олиши керак. Ҳатто Устоз-мураббийлар кенгаши йўриқномасида ҳам талаба истаган пайтда устоз-мураббийси билан маслаҳатлашиши, жумладан, бевосита ўқув жараёнида, лозим бўлган пайтда телефон ёки электрон почта орқали гаплашиши мумкинлиги, устоз-мураббий эса унинг билим олиш, умуминсоний кадриятларни эъозловчи етук мутахассис бўлиш йўлидаги ҳаракатларини қўллаб-қувватлаши кераклиги аниқ ва равшан кўрсатилган.

лаш муҳим аҳамиятга эга. Яъни, дарс мобайнида ўқитувчи ҳам, талаба ҳам ишласин. Айтиллик, Аҳмад учун спорт янгиликларини кузатиш қизиқ бўлса, унга курсдошларини спорт янгиликлари билан таништириш вазифасини бериш, Оминада эса интернетни кузатиш имконияти бор, унга интернет янгиликларини тақдим этиш масъулиятини юклаш керак. Дилафруз кино ва мусиқага қизиқса, унга маданият янгиликларини мунтазам кузатиш топшириғини бериш мумкин. Ҳар бир аудиториянинг индивидуаллигини инобатга олган ҳолда буларнинг бари гуруҳдаги вазиятдан келиб чиқиб белгиланади. Янгиликлар

ва ўқитувчи ўртасида тушунмовчилик пайдо бўлди. Муаммони бартараф этишда ҳам мураббий ўз сўзини айтди. Шунингдек, ижарада турадиган талабаларнинг шарт-шароитлари билан танишиш, талабалар турар жойларига бориш, уларнинг ҳар хил нотўғри йўлларида кириб кетмаслигини назорат қилиш, зарур ҳолларда ота-оналарга мурожаат этиш, уюшма профилактика нозирлари ҳамда маҳалла қўмиталари раисларига учрашиш ва талабаларнинг ҳатти-ҳаракатларига оид маълумотлар олиш ҳам гуруҳ мураббийсининг зиммасидаги вазифа.

Ахборот соати ўзаро фикрлашув, хордиқ, дилдан суҳбат

Jarayon

чиқишдан ташқари турли байрам тadbirlariga тайёргарликларни олиб бориш ҳам талабалар фаоллигини оширади. Шунингдек, ахборот соатида нафақат мураббий, балки баъзида мураббий савий-ҳаракати натижасида жалб этилган бошқа мутахассисларнинг маърузалари тингланиши, мавзу доирасида давра суҳбатлари ташкил этилиши баҳс-мунозара доирасини янада кенгайтиради.

Шу ўринда бир фикр туғилади: мураббийлик соати тарбия дурси ҳам экан-да?! Аввал ҳам кўп бора таъкидланган бир гапни яна бир қарра такрорлашни жоиз деб биламиз: тарбия бир кунлик иш эмас, таълимни тарбиядан ажратиб бўлмайди. Урта махсус, касб-хунар таълими муассасасини тугатиб, катта ҳаётга одим ташлаётган талаба ҳам тарбияга муҳтож. Қолаверса, ота-онасида нур узоқда таълим олаётган талабага маслаҳатгўй, баъзи ўринларда назоратчи керак бўлади. Кўриниб турганидек, гуруҳ мураббийси зиммасидаги вазифанинг юки залворли. Бу эса ахборот соатининг аҳамиятини янада оширади.

— Гуруҳ мураббийимиз — Соҳиба Бегматова бўш вақтимизни қандай ўтказётганимиздан доимо бохабар, — дейди Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг 1-босқич талабаси Шавкат Шарофов. — Ахборот соати давомида ўтган ҳафтада ахборот-ресурс марказида, спорт мажмуаларида қанча вақт ўтказганимиз, келгуси ҳафта учун режаларимизни сўрайди. Яширмайман, олдинги бу баъзи курсдошларимизга бироз эриш туолган. Аммо бу ҳолат тезда ўтиб кетди. Энди ахборот соати қизгин ўтмоқда. Ҳаммамиз бирдай тайёргарлик қўриб борамиз — оммавий ахборот воситаларини доимий кузатамиз. Мураббийимиз ўқиган ҳар бир китобимизнинг мазмунини билан ҳам қизиқади. Ҳар қадамда бизнинг ютуқларимиздан хурсанд бўладиган устозимизнинг борлигини сезиб тураемиз.

Санобар ЖУМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

АХБОРОТ СОАТИ

унда талаба фаол иштирокчига айланиши лозим

Гуруҳ мураббийсининг яна бир асосий вазифаси — у ҳар ҳафтанинг маълум бир кунида ахборот соатини ўтказиши. Баъзида талабаларнинг «Ахборот соати жуда қизиқарли ўтади», дейишига гувоҳ бўлсак, баъзан «Ахборот соати бормасак ҳам бўлаверарди, ундаги иштирокчимиз рейтинг дафтарчасида қайд этилмайди-ку», деган фикрларини эшитиб қоламиз. Ҳўш, ахборот соати аслида қай тарзда ташкил этилиши зарур. Бу соатнинг дарс жадвалига қиритилишидан кўзланган мақсад нима?

— Ахборот соатини самарали ўтказиш жуда муҳим, — дейди Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг Устоз-мураббийлар кенгаши раиси Наима Убайдуллаева. — Бунинг учун, биринчи навбатда, ўқитувчи-мураббийлар алоҳида тайёргарлик қўриши лозим. Боиси, айнан шу соатда талабалар юртимиз ва жаҳонда рўй бераётган энг сўнгги воқеалар билан танишади, олий таълим муассасасига тегишли эълонлар ва янгиликлардан бохабар бўлади. Талабалар интизомни ўрганилиши натижасида келиб чиққан муаммолар, ҳафталик даволат таҳлили муҳокама этилади. Бундан ташқари, гуруҳ мураббийси вақтдан унумли фойдаланиб муаммолар талабалар

билан ишлашга ҳам улгуриши керак. Таълим муассасасида 2005 йилдан Устоз-мураббийлар кенгаши фаолият юритаётган бўлса, шундан бери доимий равишда мураббийлар маҳоратини ошириш, ахборот соатларини мазмунли ўтказиш мақсадида маҳорат мактаблари ташкил этиб келмоқдамиз.

Устоз-мураббий фаолияти самарали ташкил этилса, биринчи босқич талабасининг олий таълим муассасасидаги ўқув жараёнига мослашуви тезлашади. Шунингдек, тарбиянинг ҳар бир ёшда зарурлигини инобатга оладиган бўлсак, гуруҳ мураббийси талабаларнинг ватанпарварлик руҳида тарбияланишига, юксак инсоний фазилатлар соҳиб бўлиб шаклланишига ҳам ҳисса қўйиши керак. Вақти келса, талабаларнинг қувончларига шериқ бўлиш, ташвиш ва муаммоларига биргаликда ечим топиш ҳам мураббийнинг кундалик ишига айланиши лозим.

Қисқача айтганда, ахборот соатида улгуриш керак бўлган ишлар кўп. Уларни қандай ўтказиш керак? Наима Убайдуллаева бу ҳусусда шундай дейди:

— Ўз номига мос равишда ахборот соатининг 40 дақиқасини юртимизда ва дунёда кечаётган ахборотларга қаратишимиз мумкин. Жараёнда эса икки томонламаликни таъмин-

билан танишиш орқали талабаларнинг дунёқарши кенгайди, атрофимизда кечаётган воқеаларга очик кўз билан қарай бошлайди. Талабаларнинг дарсга қизиқишини қучайтириш учун эса тайёргарлик ва иштирокини инобатга олиб, нисбий равишда баҳо қўйиш керак. Агар талабаларни фақат маъруза тингловчига айлантирсак, барча янгиликларни кузатишга ўқитувчининг ўзи ҳам имкон тополмаслиги мумкин. Ахборот соати учун қайдомада фарғачаси тутиб, унга барча иштирокчиларнинг вазифаларини қиритиб, бажарилишини белгилаб бориш зарур.

Шундан кейин соатнинг иккинчи қисмига ўтсак бўлади. Ахборот соатининг иккинчи номи нега «мураббийлик соати» эканлиги соатнинг ярида кўрилади. Бунда талабаларнинг бир ҳафта давомидаги даволати текширилади. Олдинги кечикувчи ва даволати паст талабаларда мазкур салбий ҳолатларни келтириб чиқараётган сабаблар аниқланади, зарур бўлса, уларга ёрдам берилади. Агар ўзгариш бўлмаса, бунга қўйиш чора қўрилади. Баъзида мураббий талаба ва бошқа профессор-ўқитувчилар ўртасидаги тароз вазифасини ўтайди. Дейлик, баҳо қўйиш жараёнида талаба

фурсатида айланса, нур устига нур бўлади. Ҳафтанинг бошқа кунларида мураббий ва талабалар биргаликда тарихий қадамжолар, музейларга ҳам боришида ўзига хос ҳикмат бор. Бу гуруҳ аъзолари ўртасида бирдамлик пайдо бўлишига ҳизмат қилади.

— Мураббий таърибаси ахборот соатининг мазмунини белгилайдиган омилдир, — дейди Тошкент давлат техника университети ўқитувчиси Лазизхон Якубов. — Мен бунга механика-машинасозлик факультетининг машинасозлик материалларида ишлов бериш мутахассислиги талабаларига мураббийлик қилиш жараёнида амин бўлдим. Мураббийлик сабоғи эркин суҳбат шаклида ташкил этилиб, талабаларнинг қандай муаммолари борлиги билан қизиқилса, дарсларни ўзлаштириш кўрсаткичлари билан танишиб боришса, келгуси ўринларда талабаларнинг тақдирлари деканатга тақдим этилса, бу тadbirlarнинг ижтимоий аҳамияти ортиб боради. Талаба бу соатга фаол аралашиб, ўз ташаббускорлигини намойиш эта бошлайди. Шахсий таърибидан келиб чиқиб айтишим мумкинки, айнан шу соатнинг ўзида ахборотлар билан таништириш, ҳафталик ҳисоботларни қўриб

ЯНГИСИ ЯНГИЛИКЛАРГА БОЙ

Бошланғич таълим ўқувчисининг қалби чашмадек мусаффо. «Устозим ҳамма нарсани билади», деб ўйлайди у. Унинг бегуброғи нигоҳлари қаршига устозлик масъулияти билан чиқиш осон эмас, албатта. Бунинг учун тиним билмас изланиш, ҳам шахс сифатида юксак маънавият, ҳам мутахассис сифатида юқори малака, касбий тайёргарлик даркор. Долзарб мавзулардаги қизиқарли мақолалар, муҳим методик тавсиялари билан бу борада ўқитувчиларнинг яқин кўмакчиси айланиб улгурган «Бошланғич таълим» журналининг 2013 йилдаги илк сони муштарийлар қўлида.

Таълим-тарбия жараёнида қўллаб-қувватлов юзага келиши табиий. Муштарийларни қизиқтирган, ўйлантирган бошланғич таълимга оид ҳар қандай савол журнал таҳририяти эътиборида: «Diqqat, Yangi ruqat!» — «So'rang, javob beramiz!». 2013-2014 ўқув йилидан бошланғич синфларда чет тили дарслари учун махсус соатлар ажратилади. Ушбу сонда айна масала юзасидан батафсил маълумотга эга бўласиз.

Интернет, мультимедиа воситалари, электрон дарсликлар бугунги кун ўқитувчиларининг беминнат ёрдамчиси,

таълим-тарбия жараёнининг ажралмас қисмига айланди...». Бу ҳақда «ZiyoNet» ресурс марказининг Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги бўлими раҳбари Улғубек Тайлаков билан суҳбатда атрофлича сўз юритилган.

Г.Камиловнинг ўқитувчи қандай бўлса, ўқувчилар ҳам шундай бўлиши тўғрисидаги мақоласида устоз маҳорати шогирд ҳаётида бир умрга из қолдириши далиллар ёрдамида таъсирли услубда ёритиб берилган.

Ўқувчиларингиз сизни сўроққа тутаятми: «Нима учун қор ёғади?», «Қор парчаси қандай пайдо бўлади?», «Қор нега оёқ тагида ғирчиллайди?». Бу саволларга жавоб жуда оддий: журналдаги «Қор ва қор парчалари ҳусусида» мақоласини ўқисангиз бас, барини билиб olasiz. Болажонлар саволларига жавоб беришни ҳам унутманг-а!

Баҳор фаслидан дарак берувчи бой-чеғу қалдирғочларга қўзингиз тушамангиз ҳали. Ҳечқиси йўқ, бу гал эчликни вақтдан ҳам ўзини одат қилган журнал таҳририяти ўз зиммасига олди: 3-синфларга мўлжалланган «Наврўз —

баҳор байрами» мавзусидаги бир соатлик дарс ишланмаси асосида дарсга тайёргарлики бошлайверинг. Бунда сизга баҳор рамзлари Деҳқонбобо, Лола-ой, Наврўз-ой ва Шабнам-ой ёрдам беради.

Муҳтарама муаллима, ўқувчингизни хозирданок бирор касбга йўналтириш ҳақида ўйлаясизми? Жуда яхши, унда Наталья Кондратьевна кингиз синфдан ташқари машғулот

ишланмаси билан танишинг. Ҳамини шаклида берилган ушбу машғулот болажонларга турли касблар ҳақида қизиқарли маълумотлар бериб, дунёқарши шакллантиришда қўл келиши шубҳасиз.

Журналнинг ушбу сонида, шунингдек, «Эътиборимиз таълим сифатини оширишга қаратилган», «Ота-она — энг яқин кўмакчи», «Билишнинг индуктив методи: осон ва қизиқарли», «Фанга меҳр уйғотмоқда» ва бошқа шу қаби бир-бирдан аҳамиятли, фойдалар материаллар ўрин олган.

Ҳабарингиз бор, «Бошланғич таълим»да «Маҳорат» тилови — ҳар ун ойда бир мартаба турли номинациялар бўйи-

ча энг сара ижодий материаллар муаллифларини тахдирлаш йўлга қўйилди. Журналнинг ушбу сонида 2012 йилнинг сўнгги уч ойида эълон қилинган энг яхши материаллар — номинациялар ғолиблари ҳам эълон қилинди. Дарвоқе, навбатдаги тиллов ғолиблари орасида сиз ҳам бўлишингиз мумкин, шунинг...

Ғолиб БАХРОМОВ

АЁЛ БИЛАН ОБОДДИР ТУРМУШ

Муҳтарам Юрлбошимизнинг «Хаёти-мизни янада соғлом ва обод қилиш, аввало, аёл элнинг жамиятимиздаги ўрни ва нуфузини, ижтимоий фаоллигини янада ошириш, хотин-қизларнинг турли жабҳа ва йўналишларда қилаётган ишларини муносиб баҳолаш, ҳар қайси хонадонда уй бекаси бўлиш опа-сингиларимизнинг овирини енгил қилиш асносида турмушимизни фаровон этиш билан узвий ва чамбарчас боғлиқдир» деган гапларини ҳар гал ёлганимда, табиатан куюнчак ва фидойи, оиласининг фаровонлиги, фарзандларининг иқболи учун ҳар қандай машаққатга елка тутга олгани аёл элнинг берилган нафақат гузал таъриф, балки ишонч, умид сифатида қалбим ҳаяжонга тўлади. Дарҳақиқат, Ўзбекистоннинг ўзига хос ва мос йўлдан дадил бориши, мамлакатимиздаги муътадил маънавий му-

Munosabat

хитнинг ҳукм суриши, ўзбекона қадриятларнинг улуғлиги келишида биз хотин-қизларнинг катта ўрнимиз борлигини ҳаммаша ҳис этиб тураемиз. Истиқлол йилларида эса ўзбек аёли жамиятнинг энг фол аъзоси сифатида иқтидор ва имкониятларини намойиш этишига тўқис шарт-шароитлар яратилди, десак муболаға бўлмас. Мен ҳуқуқшунос сифатида ўтган йигирма бир йил даво-

мида ҳукуматимизда хотин-қизларни ҳар томонлама ҳимоялашга қаратилган саксонга яқин миллий ва халқаро ҳужжатлар қабул қилинганини, Конституцияимизнинг 18- ва 46-моддалари, Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат, Оила кодекслари ва бошқа турли меъёрий ҳужжатлар орқали аёлларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатлари мустақамланганлигини қиёсий таҳлил этган ҳолда жуда қадрлайман.

Президенти-мизнинг яқиндагина бўлиб

ўтган Ўзбекистон хотин-қизларимизнинг республика конференцияси иштирокчиларига йўлаган табригини ҳам оммавий ахборот воситалари орқали қувонч билан тингладик, ўқидик. Табрикда дунёда ва минтақамизда ваъзият тобора кескинлашиб бораётган бир пайтда оилаларда, маҳаллаларда фаол иш олиб бориш, ўнқил-қизларимизни турли зарарли оқимлардан сақлаш масаласига ҳам эътибор қаратилганки, бу бизнинг янада зийраклик, уйғоқ нигоҳ билан таълим-тарбия жараёнларига да қўмаклашимизни тақозо этади. Обод турмуш барпо этиш, улуғ ниятларга етишиш эса биз аёлларнинг оқилона тадбиркорлик билан оилада, маҳаллада, жамиятда маҳкам туришимизга ҳам боғлиқдир.

Азиза ДЎСТОВА,
ҳуқуқшунос

Каттакўрғон шаҳри

Махсус мактаб-интернатимизда руҳий тарбиядан оқибатда қолган болалар тарбияланмоқда. Уларнинг қизиқиш ва лаёқатлари ҳар хил. Аммо тарбияланувчиларда театр санъатига қизиқиш бирдек эканлигини сезиб, ижодий труппа ташкил қилдик.

Tajriba

лаб қилди. Мактаб-интернат педагогик жамоаси ва ўқувчилар ҳукмига ҳавола қилинган «Ун икки ой», «Қўғирчоқларнинг ширинликлар мамлакатидоғи саргузаштлари» каби спектаклларда актёрлик маҳоратини намойиш қилган тарбияланувчилардан хурсанд бўлдик.

Орзумиз — томошабинларимиз

БИЗГА ТОМОШАБИН КЕРАК

Труппа таркибига киритилган ўқувчиларга спектаклни саҳналаштиришда нимага эътибор қаратиш кераклиги ҳақида йўналиш бердик: ўзбек халқининг урф-одатларида миллий тарбия мужассам, эзгулик боқий, ёвузликнинг умри калта, дейилади эртақларда. Миллатлараро дўстлик туйғуси қадрланади.

Саҳналаштирилган спектакл тарбиявий характерда бўлиши лозим. Репетиция, саҳна декорацияси, либос танлаш, образларнинг тақсимлиши жараёни тарбиячилардан катта маҳорат та-

аудиторияси кенгайса. Бу масалада бизга вилот халқ таълими бошқармаси, туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлимининг ёрдами зарур. Туман, вилот миқёсидаги турли тадбирларда тарбияланувчиларимиз меҳнати махсули бўлган саҳна кўри-нишларини намойиш этиш барчамизга завқ-шавақ бағишлайди.

Н.НАБИЕВА,

Қўқон шаҳридаги

5-ихтисослаштирилган

махсус мактаб-интернат раҳбари

БОЛАНГИЗНИ ЭКРАНДАН ҲИМОЯ ҚИЛИНГ

Фарзанд тарбиясини ҳам ақлий, ҳам жисмоний фаолиятга жалб қилган ҳолда олиб бориш ҳаммаша долзарб аҳамият касб этган. XXI асрга келиб бола тарбиясидаги муаммолар анча кўпайди. Бу ҳаётимизга шиддат билан кириб келаётган замонавий технологиялар билан боғлиқ.

Телевизор, компьютер, уяли алоқа воситаларига ҳаддан ташқари берилиб кетиш фарзандларимиз ҳаёти, соғлиги ва онгига салбий таъсир кўрсатиши кенг жамоатчиликни ташвишга солмоқда. Ваҳоланки, ушбу воситалардан фойдаланишнинг муайян тартиб-қоидаларига риоя қилинса, муаммолар ўрин йўқ. Психологлар боланинг икки ёшгача телевизор кўришини, компьютерда

Bugunning gapi

ўйнашини тақиқлайдилар. Чунки бу ёшдаги бола тасвирнинг мазмун-моҳиятини тушунмайди, уни қандайдир доғ деб қабул қилади. Тўрт-беш ёшдан бошлабгина кичиктойни меъёри сақлаган ҳолда телевизор кўришга ўргатиш мумкин. Мактабгача ёшда бўлган болалар компьютер қаршида ҳафтасига 15-20 дақиқадан ўти-

риб, ўйин ўйнаши кифоя. Уларни компьютер олдида ёлғиз қолдирманг. Ўйиннинг қийин босқичларида унга қўмаклашиш керак.

Мактабга чиққан фарзандларимизнинг атроф-олам ҳақидаги тасавури бир қадар кенгайгани учун уларга компьютердан фойдаланиш учун кўпроқ, яъни ҳафтасига 2-3 соат ажратган маъқул. Аммо ҳар 20 дақиқада танаффус даркор.

Алишер ДАМИНОВ,
Самарқанд давлат чет тиллар институти қошидаги академик лицейнинг информатика фани ўқитувчиси

ҒАЗАЛНИ КИМ ЧИРОЙЛИ ЎҚИЙДИ?

Ҳар йили Алишер Навоий, Захриддин Мухаммад Бобур таваллуд кунига бағишлаб турли тадбирлар ўтказилади. Ўқувчилар икки тарихий шахс ҳаёти ва фаолияти ҳақидаги қайدلари, саҳна кўри-нишини қойилмақом қилиб ижро этадилар-у, ғазални ёддан ифодали ўқишга келганда нўноқлик сезилади. Бунга, аслида биз она тили ва адабиёт фани ўқувчилари айбдор. Чунки ўқувчиларга ғазални ифодали ўқишни ўргатмаймиз.

2010-2011 ўқув йили бошидан мактабимизда «Нихол» тўғараги ташкил этиш ташаббуси билан чиқдим. Ўқувчилардан бир гуруҳи дарсдан ташқари бўш вақтларини мазмунли ўтказиш учун тўғаракка ёзилиди. Асосий ди-

кат-эътиборни ғазал, шеър, монолог, умуман, ҳар қандай матни ифодали тарзда ўқишга қарата бошладим. Бир ўқув йили учун мўлжалланган педагогик юкларнинг 84 соати тўғарак машғулотига ажратилгани менга жуда катта имконият бўлиб туюлди. Нима учун бу имкониятдан оқилона фойдаланмаслигимиз керак?

Bo'sh vaqt — xush vaqt

Мана, учинчи ўқув йилига келиб «Нихол» тўғараги аъзолари бўлган 5-, 6-, 7-синф ўқувчилари Навоий, Бобур, Машраб, Фузулий, Мукимий, Закир ғазалларини шу қадар ифодали ўқийдиган бўлишдики, эшитган кишининг эти жимирлайди. Ўтган ўқув йилида мумтоз шоирлар таваллуд сана-

сида ғазалхонлик мусобақаси ўтказиб, ўқувчиларни янада рағбатлантирдик. Ғазалхонлар бир-биридан ўзишга интилангани кўриб, биз педагоглар хурсанд бўлдик. Демак, эътиборсиз қолган соҳа бўйича астойдил иш олиб борилса, муваффақиятга эришиш мумкин экан.

Туман миқёсида ўтказилган она тили ва адабиёт фани ўқитувчилари семинарида тажрибам қўллаб-қувватланди. Эндиликда туманимиздаги қўллаб мақтабларда ўқувчилар ғазални ифодали ўқишга ўргатилмоқда.

Феруза САЙФУТДИНОВА,

Хатирчи туманидаги

10-умумтаълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси

ИСМ ЖИСМГА МОС БЎЛСИН

Чиройли исм — инсонга ҳусн. Исмнинг жисмга монандлигини кўп кузатамиз. Туркий халқлар, жумладан, ўзбекларда фарзанда қўйилган исмнинг маъносини тарбиявий мақсадга йўналтириш қадим-қадимдан анъана тусини олган.

Ўғил болаларга Элбек, Эргаш, Эрийгит, Полвон, Алломиш, Лочин, қиз болаларга эса Гулчеҳра, Гулсара, Озода, Барчиной исмларининг қўйилиши ота-оналарда муайян тарбиявий мақсад бўлганини билдиради. Фарзанда қўйилган маъноли исм билан ота-она унинг руҳиятида меҳроқибатни, куч-қувватни, метиңдек ирода-ни, орасалиқни, саранжом-саристалиқни шакллантира борман. Эргаш исми яхшиликка эргашши, Бектош исми иродали бўлиш, Полвон исми ор-номус учун курашиш, кучли эканлигини кўрсатиш каби мақсадларга хизмат қилган. Исмнинг маъноси фарзанд онгига болалиқдан сингдирилса, унда ҳам шундай сифатлар қарор топиб бориши тадқиқотларда исботланган.

Боласининг машхур шахсларга ўхша-шини истаб, уларнинг номини фарзандига қўйиш ота-оналарнинг маънавияти юксак эканидан далолат беради. Агар улар оила муҳитида хатоликка йўл қўйишмас-са, бола улар орзу қилган даражада ўша шахсга ўхшаб шаклланади.

Қиссасдан ҳисса — инсон ва унинг исми ўртасида маънавий мутаносиблик бўлиши керак. Шундагина инсон исми билан жисми орасидаги боғлиқлик тўлиқ намойён бўлади.

Малика ИЗБУЛЛАЕВА,
Бухоро автомобиль ва йўллар коллежи ўқитувчиси

Саҳифани Хулкар ТҶИМАНОВА тайёрлади.

ЗАМОНАВИЙ ОТА-ОНА

қандай бўлиши керак?

Мустаҳкам оила пойдевори ота-онанинг бир-бирини тушуниши, иноқлиги ва соғлом муҳит асосига қурилади. Бунда бош омил ота-она маънавий дунёсининг қай даражада шаклланганлигидир. Шу боис ота-она билим даражасини, дунёқарашини мунтазам юксалтириб бориши жуда муҳим. Зеро, инсоният ҳаётида илм ва ижоднинг мавқеи ошиб, жамиятда зиялилар сафи кундан-кун кенгайгани сари оилавий ҳаётда ҳам

куч ўрнини ақл, зуғум ўрнини фаросат эгаллаб бораверади. Жамият таракқиёти билан қадам-ба-қадам ота-онага қўйил-диган талаблар ҳам ўзгар-иб туради.

Замонавий ота-она маънавиятининг асосий жиҳатларидан бири адолат-лиқдир. Ота-она оилани бошқаришда адолат тамойилига риоя қилмас экан, фарзанд тарбиясида муваффақиятга эриша ол-майди. Фарзандларнинг ҳар бирини тенг кўриш,

уларга бирдек муомала қилиш оилада соғлом муҳитни таъминлаб, меҳр-муҳаббат ришталарини янада мустаҳкамлайди.

Оила раҳбарларининг маънавий фазилатлари-дан яна бири ташаббускорликдир. Ташаббускор ота-она ёниб, завқ билан яшайди, меҳнат қилади. Бу билан оиланинг ҳам моддий, ҳам маънавий эҳтиёжларини қондиради. Ота-она ташаббускорлиги уч нарс-да кўринади: оилани бир-

Ta'kid

лаштириш, бошқариш ва фарзанд тарбиясини таъминлаш. Бу ишларнинг қайсидир бирида оқсал-са, яъни оилада ота-она ташаббускорлигига путур етса, муқаддас кўрғоннинг устунлари омонат бўлиб қолиши мумкин. Демак, ота-она ҳар жабҳада ташаббускор, оқил ва адолатли бўлсин. Шундагина оилаларда фаровонлик, мамлакатда эса ободлик ҳукм суради.

Даврон ХОЛИҚОВ,
Республика «Оила» илмий-амалий маркази катта илмий ходими

Тасаввур қилинг, сиз беш дақиқадан сўнг катта аудитория қаршисида ўзингиз меҳнат қиладиган ташиқлотнинг янги махсусоти ҳақида тақдимот ўтказишингиз лозим. Аммо бахтга қарши, бир кун олдин Microsoft PowerPoint дастури ёрдамида кечаси билан тайёрлаган тақдимот иш файлингиз уйингиздаги компьютерда қолиб кетган. Ёхуд сиз файлни флешкangизга кўчиргансизу, бироқ унга вирус тушиб, файлни очишинг имкони бўлмапти. Хўш, бундай пайтларда нима қилиш лозим? Мутaxассислар сизга бундай ноқулай вазиятларга тушиб қолмаслигингиз учун "булутли сервис"лардан фойдаланишни тавсия этишмоқда.

"Булутли сервис" ёки "маълумотларни булутда сақлаш" нима дегани?

"Булутли сервис" ёки "маълумотларни булутда сақлаш" деганда ... Келинг, аввал, маълумотларни одатий услубда сақлаш ҳақида икки оғиз сўз юритайлик.

нинг "улғайиши" билан компьютерда ишлаш ҳақидаги тасаввурларимиз ҳам юксалиб бориши шубҳасиз.

Хаётингизни оsonлаштинг!

Бугунги кунда биргина мамлакат ёки халқаро миқёсда фаолият кўрсатувчи "булутли сервис"ларнинг сони жудаям кўпайиб бормоқда. Шундай бўлса-да, бу каби хизматларнинг атиги бир нечтаси фойдаланувчилар орасида кенг оммалашган.

Дунёдаги Интернет фойдаланувчилари томонидан энг кўп қўлланиладиган "булутли сервис"лар сирасига Dropbox, Google Drive, Microsoft

Axborot texnologiyalari

Dropbox сервисидан фойдаланиш учун веб-браузер ёки Windows, Mac, Linux операцион тизимлари учун ишлаб чиқарилган компьютер дастури ёки Android ва iOS каби мобил операцион тизимлар учун яратилган махсус илова-дастуридан фойдаланишингиз мумкин.

Дейлик, сиз бирор расм ёки Word-файлни ишхонангизга олиб боришингиз лозим. Бунинг учун CD-диск, флешка ёки бошқа турдаги маълумотларни ташувчи восита керак эмас. Уйингизда Интернет бўлса, файлни веб-браузер

гиз ёки бирор дўстингизга юборишингиз мумкин.

Шу ўринда яна бир нарсани айтиб ўтиш жоизки, бу каби "булутли сервис"лардан максимум фойдаланиш учун Интернет тезлиги етарли даражада юқори ҳамда сарфланётган интернет-трафик сизнинг имкониётингизга мос бўлиши лозим.

UzDisk — Ўзбекистондаги илк булутли сервис

Бизнинг дастурчиларимиз ҳам жаҳонда содир бўлаётган

МАЪЛУМОТЛАРИНГИЗНИ "БУЛУТ"ДА САҚЛАШНИ БИЛАСИЗМИ?

Одатда, биз ҳужжат, расм, архив, мусиқа ва фильм кўришидаги маълумотларни компьютернинг қаттиқ дискида (уни "винчестер" ёки қисқа қилиб "винт" деб атаймиз) ёки CD/DVD-диск, флешка каби қурилмаларда сақлаймиз. Файлларни айнан шу услубда сақлаш илмий тилда маълумотларни одатий услубда сақлаш, деб юритилади.

Бундан атиги 5-6 йил аввал ҳам ўртача 120—160 гигабайт ҳажмдаги винчестер барча эҳтиёжларимиз учун етарли эди. Бугунга келиб эса, ҳатто 500 гигабайтлик қаттиқ диск ҳам баъзан ҳажман камлик қилмоқда. Шунинг учун ҳам 1 терабайтлик (1 терабайт = 1 000 гигабайт) винчестерлар аста-секинлик билан оммалашиб бормоқда. Бундан ташқари, компьютерингизга вирус тушиши ёхуд бошқа ташқи омиллар сабабли ундаги керакли файлларга зарар етиш хавфи ҳам мавжуд.

Мана, маълумотларни одатий услубда сақлаш ҳамда файлларни алмашишингиз анъанавий усули ҳақида асосий тушунчага эга бўлдик. Энди эса "маълумотларни булутда сақлаш" ҳамда "булутли сервислар" ҳақидаги маълумот билан танишамиз.

Бундай олиб қараганда,

Chrome, Mozilla Firefox, Opera ёки Internet Explorer каби веб-браузерларнинг ўзи кифоя. Аммо шундай бўлса-да, булутли сервисларнинг функционалликни ошириш учун компьютерга уларнинг қўшимча дастурини ўрнатиш ҳам тавсия этилади.

Файлларни сақлашнинг одатий услубида барча муҳим хижатлар компьютерингизга боғлиқ бўлади, яъни унинг ишончилиги, қаттиқ дискининг ҳажми, дастурий таъминот ва ҳоказо. Агар компьютерингиз тасодифан тузалмайдиган "кассалликка" чалинса, у ҳолда ундаги зарур маълумот ва файлларингиздан айрилишингиз эҳтимоли жуда юқори.

Сўнгги йилларда Интернет фойдаланувчилари орасида "булутли сервислар" жуда тез оммалашмоқда. Бундай хизматлардан фойдаланиш жуда қулай ва оддий — керакли файллар "булутли сервис"га жойланади ва исталган вақтда, интернетга улаиш имкониётига эга барча қурилмалар ёрдамида улардан эркин фойдаланиш мумкин. Бунинг учун ягона шарт — Интернет бўлиши лозим.

Бугунги кунда турли дастурий таъминот ишлаб чиқарувчилар томонидан интернет фойдаланувчиларига турли "булутли сервис"лар тақдим

SkyDrive, Apple iCloud, Box.net, Amazon Cloud Drive, Yandex.Disk кабиларни кириштиш мумкин. Хусусан, булутли сервисларнинг дунё бўйлаб кенг тарқалишида асосий вазифани амалга оширган Dropbox сервисининг фойдаланувчилари сони бугунги кунда 100 миллиондан ошиб кетган.

Dropbox сервисининг пайдо бўлиш тарихи жуда қизик. Мазкур илк "булутли сервис" Массачусетс технология институтининг дастурчи талабаси Дрю Хьюстон томонидан яратилган бўлиб, у фойдаланувчиларга ўз маълумотларини "булутда" сақлаш, яъни сервиснинг олисдаги серверларида сақлаш, уларга исталган жойдан ва исталган қурилмадан Интернет орқали кириш ҳамда уларни бошқаларга ҳам етказиш имкониётини беради.

Дрю Хьюстон автобусда АКШнинг Бостон шаҳридан Нью-Йорк томон кетаётган пайтида зерикмаслик учун ўзининг ноутбукни ҳам бирга олиб боради. Бироқ йўлда керакли файллар сақланадиган флешкасини уйда унутиб қолдиргани ёдига тушади. Шундан сўнг унда ажойиб гоа туғилади — файлларни Интернетда сақлаш ҳамда уларни турли қурилмаларга автоматик равишда синхронизация қилувчи сервисни яратиш. У шу пайтнинг ўзидаёқ янги сервис учун дастурий код ёзишни бошлайди ва манзилига етгач, дўсти билан янги сервис лойиҳаси устида иш бошлайди. Шундай қилиб, бугунги кунда дунёдаги энг машҳур "булутли сервис"лардан бири — Dropbox пайдо бўлган.

Келинг, қуйида Dropbox булутли сервиси билан ишлаш қоидалари ҳақида қисқача тўхталсак, чунки деярли барча "булутли сервислар" бир хил ишлаш принциpigа эга.

Dropbox, бу — "булутли" технологиялар асосида ишловчи сервис бўлиб, унга юклаган файлларингиз бир пайтнинг ўзида бир неча қурилманингизда (веб, компьютер, мобил) синхронизация қилинади.

Ушбу булутли сервисдан фойдаланиш учун аввало, Dropbox сайтида (www.dropbox.com) ўзингизга янги аккаунт (электрон манзил) очишингиз лозим. Шундан сўнг, сервис сизга 2 гигабайт жойини бепул тақдим этади.

ёки Windows-дастури орқали Dropbox аккаунтингизга юклайсиз. Файлни сервисга юклаш учун веб-браузердан фойдаланишингиз мумкин. Windows-дастури орқали юклашда эса файлни компьютерингиздаги Dropbox махсус папкасига жойлашингизнинг ўзи етарли. Файлни веб-браузер орқали юклаш буйруғи берилганидан кейин ёки компьютерингиздаги махсус папкага ташлаганингиздан сўнг бир неча сониялардан ичида сервис уни автоматик равишда Dropbox серверига юклайди. Юкланишнинг қанча вақтда тугаши, одатда, юкланаётган файлниг ҳажмига ҳамда Интернет тезлигига боғлиқ. Юкланиш муваффақиятли амалга ошган, сервис сизга бу ҳақида хабар беради.

Шундан сўнг ишхонангизга бориб, Интернет орқали яна Dropbox аккаунтингизга кириб, ўша файлни кўчириб олишингиз мумкин. Агар ишхонангиздаги компьютерингизга ҳам Dropbox сервисининг қўшимча дастури ўрнатилган ҳамда махсус папка очилган бўлса, компьютерни Интернетга улашингиз биланок, сервис уйда папкага жойлаган файлингизни автоматик равишда кўчириб олади.

Мабодо, сиз смартфон ёки планшет-компьютерлардан ҳам фойдаланадиган бўлсангиз, у ҳолда Dropbox бу қурилмалар учун ҳам алоҳида дастурий илова тақдим этади ва унинг ёрдамида сиз "булут"даги файлларингизни смартфон, планшет орқали ҳам кўришингиз, кўчириб олишингиз

технологик ўзгаришлар, энг сўнгги янгиликлардан бохабар бўлган ҳолда маълумотларни Интернетда сақлаш имкониёти берувчи Ўзбекистондаги илк "булутли сервис"ни ишлаб чиқишди. Янги сервис UzDisk (www.uzdisk.uz) деб номланган бўлиб, у TASIX зонасида файлларни юқори тезликда сервисга юклаш ҳамда кўчириб олиш, мобил телефон ёрдамида сервисга юкланган расм, мусиқа ва ҳужжатларни кўриш ва кўчириб олиш имкониёти беради.

UzDisk "булутли сервис"идан фойдаланиш жуда оson. Бунинг учун, энг аввало, сервисда ўзингизга янги аккаунт очиб, компьютерингизга қўшимча дастурини ўрнатганингиздан сўнг сервис компьютерингиздан ўзига махсус папка очади. Сиз ўзингизга зарур бўлган маълумотларни ўша папкага жойлашингиз биланок, UzDisk Интернет орқали уларни автоматик равишда ўзининг серверига кўчириб олади ва синхронизация қилади. Шундан сўнг сиз исталган жойда маълумотларингиздан фойдаланишингиз мумкин.

UzDisk янги фойдаланувчиларга 2 гигабайт жойини бепул тақдим этади. Бугунги кунда сервис имкониётларини янада ошириш ҳамда фойдаланувчиларни кўпроқ жалб қилиш борасида изланишлар олиб борилмоқда.

Ҳамза ФОЗИЛЖОНОВ тайёрлади.

"булутли сервис" тушунчаси ўзида Интернет орқали ишлайдиган сервисни ифодалайди. Унинг ёрдамида сиз ўз файлларингизни компьютерингизда эмас, балки Интернетда сақлайсиз.

"Булутли сервис"лардан фойдаланиш учун компьютерингизга қандайдир қўшимча дастурларни ўрнатиш шарт эмас. Бунинг учун Google

этилмоқда. Улар ўзаро рақобат қилиш учун фойдаланувчиларга бир-биридан қулай ва фойдали шарт-шароитларни тақдим қилмоқда.

Умуман олганда, бундай хизматларнинг пайдо бўлганига ҳали унчалик кўп вақт бўлмаганини, улар эндигина ривожланишининг "болалик" даврини бошидан кечираётганини таъкидлаш лозим. Улар

БИР ДАҚИҚАДА ҚУВВАТ ТЎПЛАШ МУМКИН

Бателле мемориал институт (Batelle Memorial Institute) олимлари томонидан графен ва диоксид титандан иборат кичик тузилмалар батареялар дастлабки синовдан муваффақиятли ўтди. Тақдим этилаётган янги авлод батареяларнинг ўзига хослиги шундаки, хомашё сифатида фойдаланилган графен ва титан уларнинг қувват олиш тезлигини оширади.

Янги технология ёрдамида смартфонлар ҳозиргидек 2–5 соат давомида эмас, балки санокли дақиқалар ичида қувватланиш имкониятига эга бўлади. Шу каби батареялар билан таъминланган электромобиллар эса салкам икки соатда ҳаракатга тайёр ҳолатга келади.

Бироқ бунинг учун қуввати 600 киловаттга тенг бўлган электр қувватлаш шохобчалари зарур. Ҳозирги кунда бундай шохобчалар сони дунё бўйлаб икки мингтадан ошмайди.

Бироқ планшетлар ва телефонлар учун электр тармоғидан келаётган токнинг юқори қувватли бўлиши муҳим эмас. Айни дамда «Vorbeck Materials» компанияси томонидан яқин келажақда сотува чиқарилиши кутилаётган илк маҳсулотлар устида қизғин иш олиб борилмоқда.

ОЛТИН «ЙЎГУВЧИ» БАКТЕРИЯЛАР

Бундан 10 йиллар муқаддам олимлар томонидан олтинда ҳам бактериялар яшashi мумкинлиги аниқланган эди. Навбатдаги изланишларда мутахассислар ўз ичига олтин йиғиш хусусиятига эга бўлган *Spirillum metallidurans* ҳамда атрофига олтин зарраларини тўпловчи *Delftia acidovorans* бактерияларини аниқладилар. Сўнги тадқиқот ишлари олтин зарралари ҳам бактерия хужайраларига бевосита таъсир кўрсатишини кўрсатди. Ўз навбатида бактерияларнинг олтиндан зарарланмаслик мақсадида уни инерт нанозарраларга айлантириш усулидан фойдаланиши ҳам маълум бўлди.

Макмастер ва Фарбий Онтарио (Канада) университети тадқиқотчилари лаборатория шароитида ушбу бактериялардаги олтин зарраларини тўпловчи генни ўчириб қўйгач, кутиланидек бактериялар олтин зарралари орасида ўсишдан тўхтади ва улар атрофдаги олтин зарраларидан иборат ўзига хос гардиш йўқолди.

Гарчи тажриба натижасида муаллифлар патентга эгалик қилиш ҳуқуқини қўлга киритган бўлсалар-да, бу борадаги тадқиқот ишлари тўлиқ якунлангани йўқ. Айни дамда ушбу бактериялар мустақил равишда олтин топиши мумкинми ёки йўқлиги, улар ёрдамида бу бойликни излаш яхши самара бериши тўғрисидаги саволлар очиқлигича қолмоқда.

БИР ПИКСЕЛЛИ КАМЕРА БИЛАН УЧ ЎЛЧАМЛИ ТАСВИР

Хитойдаги Шанхай оптика ва аниқ механика институти физик олимлари қабул қилувчи қурилмаси (датчиги) атиги бир пиксел бўлган, айни вақтда «шарпалли суратта олиш» (ghost imaging) технологияси ёрдамида уч ўлчамли тасвири яратиш имконига эга фотокамерани яратишди. Бундай суратта олиш гайритабиий бўлиб, у объектда акс этган лазер нурунинг қайд этилиши ҳисобига ишлайди. Фотодат-

чикнинг ушбу бир пиксели белгиланган вақт оралиғида акс этган ёруғлик импульслари тезлигини ёзиб бориш мақсадида фойдаланилади. Бу йўл билан олинган маълумотлар яқинда умумлаштирилади ва махсус алгоритм ёрдамида ягона тасвир ҳосил қилинади.

Суратта олишнинг мазкур усули тасвирларни яратиш учун керак бўлувчи маълумотлар ҳажми олдида оддий тасвирларга сарфланадиган маълумотлар «ҳамир учидан патир» бўлиб қолади. Яъни, биргина янги қурилма анъанавий камераларнинг 50 мингтаси учун керак бўладиган маълумотни қабул қила олади.

Мазкур суратта олиш технологияси саноат роботлари, ўзини ўзи бошқарувчи автомобиллар ва бошқа автомат қурилмалар учун энг муҳим воситага айланиши кутилмоқда.

КАМ КУЧ САРФЛАБ, КЎП ҲАРАКАТЛАНИШ

Инсоннинг юриш тезлиги секундида икки метрдан уч метрга ошганда тана ва миyaning ҳаракатланиш учун кўп энергия сарфлаши барчага маълум. Агар шу тезликда юришдан югуришга ўтилса, организмда нисбатан камроқ қувват сарфланади. Бундан маълум бўладики, одам тез юрганда кўпроқ, югурганда эса камроқ энергия сарфлайди. Яқинда ўтказилган тадқиқотлар қадам олиш тезлигимиз чуқур биомеханик омилларга асосланганини исботлади. Тадқиқотнинг аҳамиятли жиҳати шундаки, уни тушуниб етиш келажақда мураккаб ясама тана аъзолари ва роботлар яратиш имкониятини кенгайтиради.

АҚШнинг Огайо штати университети лабораторияси ходимлари одамларнинг узун коридор ва пиёдалар йўлакчасида 250 метр масофага белгиланган вақт бўйича юрганда сарфланадиган қувватини ҳисоблаб, ушбу

назарияни илмий жиҳатдан тасдиқлади.

Инженерлар томонидан иккала оёқ билан ҳаракатланувчи роботлар лойиҳаси устидаги изланишларда мазкур назария асос бўлади, дейилади тадқиқот натижалари чоп этилган «Journal of the Royal Society Interface» нашрида.

ОЧЛИК ХОТИРАНИ ПАСАЙТИРАДИМИ?

Маълумки, мия энг кўп энергия сарфловчи организм ҳисобланади. Мутахассисларнинг шу вақтга қадар олиб борган тадқиқотларида шаклланган назарияга кўра, бутун танада очлик жараёни кечаётган пайтда ҳам мия ўзи учун зарур миқдордаги энергияни сақлаб туради.

Аммо Франциянинг «CNRS» илмий тадқиқотлар миллий маркази мутахассислари томонидан миyaning ҳам энергия миқдорини тежашли мумкинлиги исботланди. Бу жараён миyaning хотира қисмига таъсир қилиб, бундан биринчи навбатда эслаб қолиш қобилияти азийт чекади ва инсоннинг хотираси сусая бошлайди.

«Ars Technica» манбасида келтирилишича, мутахассисларнинг илмий тажриба учун очрозофил чивинлари устида олиб борган тадқиқотларидан маълум бўлдики, ҳашарот организмидан очликда хотира учун зарур бўлган оқсил моддасини синтез қилишни тўхтатар экан. Эслаб қолиш қобилияти молекуляр-энергетик жиҳатдан энг кўп қувват талаб қилувчи жара-

ён бўлгани bois, очлик ва оқсил моддаси синтезининг қисқариши, биринчи навбатда, хотира фаолиятининг бузилишига таъсир қилади.

Аммо очлик туфайли эслаб қолиш қобилияти бутунлай йўқолади, деб бўлмайди. Дрозофиллар устида олиб борилган тадқиқот шуни кўрсатдики, улар ўзларига

хуш ёққан нарсаларни очлик вақтида ҳам эслаб қолар, аксинча, ёқимсиз нарсаларни биринчи бўлиб унутар экан. Шунингдек, миyaning озуқа билан етарли таъминланмаганлиги оқибатида чивиннинг умри учдан бир қисмга қисқариши ҳам аниқланди. Бу эса мия фаолияти ва эслаб қолиш жараёни учун озуқавий моддаларнинг қанчалик муҳим аҳамиятга эга эканини кўрсатади. Тажриба натижалари бошқа тирик организмлар учун ҳам мос келиши мутахассислар томонидан таъкидланмоқда.

Тадқиқот натижалари «Science» журналида батафсил эълон қилинди.

Дилроз АБРАЕВА тайёрлади.

Америка Қўшма Штатларининг Лос-Анжелес шаҳри яқинидаги тоғли йўлда йўловчи автобуси билан юк автомобилнинг тўқнашуви натижасида 8 киши ҳалок бўлган, 20 киши эса қаттиқ жароҳатланган.

ВВС News тарқатган хабарларга кўра, Бразилиянинг Рио-де-Жанейро шаҳридаги қамоқхоналарнинг биридан канализация қувири орқали қочиб кетган 27 нафар маҳбуснинг 4 нафари тезда қўлга олинган, қолган маҳбуслар эса ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан қидирилмоқда.

France-Presse агентлиги томонидан Ироқ пойтахти Бағдоддан 25 километр шимолда жойлашган Тажи шаҳридаги кучли портлаш оқибатида 22 нафар кишининг ҳалок бўлгани, яна 44 нафарининг жароҳат олгани маълум қилинди.

Америка Қўшма Штатларининг Алабама штатида ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан 65 ёшли Жимми Ли Дайкей томонидан бир ҳафта давомида шахсий уй бункерида гаровда сақланган 5 ёшли болакай қутқариб олинди, дейилади Reuters ахборот агентлиги тарқатган хабарда.

Nigora Toshmurodova

Адабиёт, шеърят — сеҳрли олам. Бу ғаройиб олам қалби эзгу туйғуларга ошно ҳар бир инсонни ўз бағрига чорлайди. Айниқса, ёш кўнгилларни. Чунки болалар, ўсмирлар ҳаммадан кўра ҳам софдил, тўғрига, шонуванчи ва сезgir бўладилар. Улар дунёни ўз туйғулари каби тоза, покиза кўрадилар, қабул қиладилар уринадилар. Биз бугун **Kurtak** «Ma'rifat» ўқувчиларига ижодий машқларини ҳавола эта-

— Нигора Тошмуродованинг ilk тўплами — «Кўнгил қўшиғи» (Самарқанд, «Зарафшон» нашриёти, 2012) нашр қилинган. Китобча агар Нигора доимо ижодий изланишлар билан яшаб, астойдил китоб мутлоаси билан машғул бўлса, билим ва ижод сирларини эгаллашда тиниб-тинчимаса, ўз ёруғ ниятларига эришиши мумкинлигига умид уйғотади...

Бу ҳаваскор қаламкашларнинг битикларини куртакка менгаш мумкин. Нигора Тошмуродованинг илк тўплами — «Кўнгил қўшиғи» (Самарқанд, «Зарафшон» нашриёти, 2012) нашр қилинган. Китобча агар Нигора доимо ижодий изланишлар билан яшаб, астойдил китоб мутлоаси билан машғул бўлса, билим ва ижод сирларини эгаллашда тиниб-тинчимаса, ўз ёруғ ниятларига эришиши мумкинлигига умид уйғотади...

Куртакнинг қандай очилиши, гуллаб-яшнаши уларнинг ғайрати, саботи, иқтидорига боғлиқ.

СЕН ҲАЛИ БАҲОРСАН, ЮРАГИМ...

ВАТАН НИМА?

Шамол момом қурган тандир
Исларини олиб келгин.
Оллоҳ назар қилган юртнинг
Ҳисларини олиб келгин...

Чирой очиб гуркираган
Гўзал боғлар Ватанми? — айт,
Елкалари ер кўрмаган,
Буюк тоғлар Ватанми? — айт,

Юзларида ажин, сўлган,
Онажоним тафти — Ватан!
Кетмон қўлин қадоқ қилган,
Отажоним қафти — Ватан!

Ватан бўлса азим чинор,
Унга битта апроқ бўлай.
Ёшим яшаб шу чаманда,
Икки ҳовуч тупроқ бўлай.

ЯЛПИЗ

Қанча дардни даволовчи дармонинг бор,
Ялпизгинам, ифорингдан айланайин.
Сени суйдим, юрагимда армоним бор,
Бошлаб келган баҳорингдан айланайин.

Шайдо қилдинг бўйларингга ташлаб кетиб,
Яна ундиг тол остидан баҳор қайтиб.
Ифорларинг торларини чертиб-чертиб,
Тонгда айтган алёрингдан айланайин.

БАХТ

Умринг яшаб, юриб-юриб из босганинг,
Дунё сенга мерос қилган тахт эмасми?
Кўзинг юмиб, тонгда қайта кўз очганинг,
Яшаш учун арзигулик бахт эмасми?

Бахт не ўзи?
— Оқ кабутар унга қиёс,
Шилдир-шилди оққан сувлар қиёс яна.
У келганда севгин уни, бағринга бос,
Соғинч бўлиб унган киприк унга пана...

ЁМҒИР

Кўкаймдан дардларимни олиб кетди,
Орзуим-ла бугун мени бахтга элтди,
Шунча дардни гарданига олиб кетди —
Хаёлимни ўғирлаган куз ёмғири?

Неча кундир тўқаяпти ёшларини,
Булут маюс чимиради қошларини,
Билмай турар қайга қадам ташларини,
Хаёлимни ўғирлаган куз ёмғири.

Дардларимни ўзгинамга қайтиб бергин,
Хафа қилган бўлсам сени рост кечиргин.
Бўлди, бас қил, йиғламагин,
Йиғлама — тин,
Хаёлимни ўғирлаган куз ёмғири.

Нигора ТОШМУРОДОВА,
Пайариқ туманидаги 74-мактабнинг
9-синф ўқувчиси

ОНА

Она ким? — Меҳри бир дарёларга тенг,
Она ким? — Бағридир осмонлардек кенг.
Она ким? — Дардингга малҳам, мадакдор,
Онажон! — Маҳдингни куйлайман тақдор.

Нилуфар РЎЗИМУРОВА,
Дехқонобод туманидаги
саноат ва хизмат кўрсатиш
касб-хунар коллежи ўқувчиси

ГУЛ

Опам гуллар экибди,
Ховли гўзал бўлибди,
Булбуллари хуш сайраб
Кўнгил завққа тўлибди.

АТИРГУЛ

Боғимизга бир қаранг,
Очилибди атиргул.
Ҳидларин ҳар ён сочиб,
Бўлибди-ку даста гул.

ҚУЁНЧА

Диқир-диқир қуёнчам,
Менинг шалпангқулоқчам.
Сакраб-сакраб ўйнайди,
Чарчаш нима билмайди.

СУМАЛАК

Биқир-биқир сумалак,
Дош қозонда қайнайди.
Ойим, опам, акамлар,
Сумалакни кўзгайди.

Покиза МАХМУДОВА,
Нарпай туманидаги
33-ихтисослаштирилган давлат
умумтаълим мактабининг
3-синф ўқувчиси

ҚОДИР БОБОНИНГ МАҚТОВИ

Қамолдиннинг сочлари ҳўл, юзлари қизарган,
бўйинлари қорайган. Қодир бобо унга гап қотди:

— Саратонда чўмилишнинг фойдаси катта, болам!
Тупроқда оёқяланг ҳам юриб тур!

— Бобо, бугун эрталаб «Ўзбек халқ эртақлари»ни
ўқидим, сўнг сизгига ўт келтирдим, дарёга тушиб
чўмилдим, йўл бўйи оёқяланг келдим, иссиқ тупроқда
маза қилди оёқларим!

— Пулинг йўқми, жўна!
Боланинг қовоғи осилиб,
ораси очик олд тишлари
лабларига қаттиқ ботди.
Ичида эса чаёндек бир нима
гимирлаб, чап кўкрагига чағ солди.
Сўнг кўз олди қоронғулашиб,
огриқ бўғизга тикилди.
Агар ҳозир унга биров
сал ортиқча гапирса, йиғлаб
юбориши турган гап эди.

Дўпили киши тор кўк
шим кийган бола билан ичкарига
кириб кетди. Отаси бўлганида,
албатта, бирга олиб келарди.
Эҳ, отаси! Онасининг айтишича,
у киши узоқларга кетиб қолган
эмиш. Уша томонларда
ёмон хотинларнинг қўлига
тушган экан. Катта бўлса,
албатта, отасини қидириб
бориб, ёмон хотинларнинг
қўлидан қайтариб олиб келарди.

Стадион ичидан одамларнинг
хайқириги, шарҳловчининг
хайқирғани овози эшитилди.
Бола кўкмирти панжара
орасидан ичкарига интилди.
Ўтган сафар одамларга
қўшилиб қайтиб кетган эди.
Бугун назоратчи амаки
сезиб қолди. У мўйловли
кишига ўқрайиб бокди.
Ёмон амаки экан.

— Футболни яхши кўрасанми? — деб сўради
жилмайганча.
— Яхши кўраман, — деб
жавоб берди бола бир оз
ўқсиган товущидан.
— Юр отишдан!
Бола мўйловли амакига
қараган эди, у жилмайиб
йўл бўшатди. Нотаниш йи-

Қодир бобо жилмайди ва:

— Эртак ўқиган бўлсанг — фикринг кенгайди,
чўмилиб турсанг, қишда шамолламайсан, иссиқ тупроқда
оёқяланг юрган бўлсанг — баҳонг «беш», болам! —
деди.

Қамолдин катта ишни қойиллатган кишидек беҳад
суюнди.

ИШҚИБОЗ

гит боланинг қўлидан ушлаб,
ичкарига олиб кирди ва атрофи
оқ панжара билан ўралган жойга
олиб борди-да, оқ шляпали киши
билан кўришиб: «Бу сизнинг
ёнингизга ўтисин!» деди. Оқ шляпали
нарироқ сурилиб, жой бўшатди.

Бола юмшоқ ўриндиқда таппа
ўтирди. Юмшоқина, маза экан.
Бу ерда катта одамлар ўтиришини
биларди. Демак, бу йигит ҳам
катта одам. Ўз бўлбди. Ана,
кўм-кўк стадион. Вой-буй,
одамни! Роса қўп келишибди.

Нотаниш йигит унга кўз қисди-да,
пастга тушиб кетди. Уйин бошланишига ўн
дақиқа бор эди. Оқ шляпали унга сув
узатди: — Ичасанми? Бола
ийманди: — Раҳмат, амаки!
«Бунёдкор»нинг ишқибози экансан-да!
Бола унга хайрон қаради.
Нега бундай деяпти? Каердан
билади? — Акангми? — нотаниш
йигит ортдан ишора қилди.

Бола нима дейишни билмай
бўйинини ичига тортиди. Шляпали
унга эйтибор бермай: — Зўр
уйинчи! — деди. «Футболчи экан-да!».
Бола нотаниш йигитни қидирди,
лекин уни тополмади. Бир оздан
сўнг ўйин бошланди. Икки жамоа
саф тортиб, ўртача қикди. «Бунёдкор»
ҳаворанг кийимда эди. У нотаниш
йигитни дарҳол таниди ва юраги
хапчиқиб унга қўл силтади. «Уйинчи»
рақамда ўйнар экан. Бу ана у-ку!
Ана у... Мирқосим Мирқосимов!
Уни нега танимади?! Эҳ... онасига
айтса, ишонармиканлар?! Стадион
узра: — Мирқосим! Мирқосим!
— деган овозлар янгради. Бола
севинчига сиғмай бақирди: —
Мирқосим ака-а-а-а!!! Оқ шляпали
унинг елкасига қокди: — Зўр ака
бор!

У шундай акаси борлигидан
жуда суюнди. Ҳозир ундан
бахтиёр бола йўқ эди, назарида.

СОВҒА

Ёз оқшоми. Қодир бобо баланд оппоқ
бино олдидаги кенг яшил майдон четида
қўйилган сарғиш тахтаўриндиқда дам олиб
ўтирар, невараси Қомилжон эса фаввора ат-
рофини айланиб чопмоқда эди. Бироздан
сўнг бобосининг ёнига чўкди. Сийрак
сочлари ҳўл, қуралай кўзлари узоқларга
боқди.

— Бобо?
— Лаббай, болам?
— Ана у байроқ чиройли экан!
Қодир бобо бино тепасидаги енгил хил-
пирётган байроққа бокди:

— Ўзимизнинг чиройли байроқ бу, болам!
Нечта ранги бор, қара-чи?
Қомил ўйлаб ўтирмай жавоб қилди:
— Учта экан, бобожон?
— Йўқ, учта эмас, тўртта, болам! Мовий,
оқ, яшил, ўртасида эйтибор берсанг, қизил
чизиклар бор. Кўрдингми, болам?
— Ха-а, энди кўрдим, бобожон! Нега шу-
нака!

— Ҳар бир рангнинг ўз маъноси бор. Буни
билиб қўйишнинг керак. Байроқдаги мовий
ранг — мусаффо осмон ва тиниқ сув еру
қўкдаги ҳаёт манбалари ифодаси. Оқ ранг
тинчлик ва поклик рамзи сифатида давлат-
тимиз ошадиган довлонларга йўл очади. Яша-
риш ва янгиланиш тими олиб бўлган яшил ранг
юртимизнинг гўзал табиатида қиёсдор. Қизил
чизиклар эса томиримизда жўшиб
оқаётган аждодлар қони — ҳаётий қудрат ва
бардавомлик нишонасидир. Янги ой юрти-
миздаги тинчлик ва фаровонлиқни, аини пай-
тда давлатчилигимиз тарихида янги давр
бошланганини билдиради. Унинг ёнида саф
тортган 12 юлдуз эса бегуборлик, мукам-
маллик, донишмандлик каби сифатларни
ифодалайди. Тушундингми?

— Тушундим, бобожон! Менга-чи?..
— Менга ҳам шундай байроқдан олиб бе-
рин!

Қодир бобо уни бағрига босди.
Эртаси Қомилжон кўзини очганда, столи
устидан турган чиройли байроқчани кўриб,
«Ўзимнинг байроғим» дея жуда суюнди.

Тўлқин ХАЙИТ

ЭЗГУ МАҚСАД ЮКСАК НАТИЖАЛАРГА ЧОРЛАЙДИ

(Давоми.
Боши 1-бетда.)

Вилоятда спорт билан шуғулланаётган ўқувчилар сафи ҳам йилдан-йилга ошиб бормоқда. Жумладан, ўтган 2012 йилда бу кўрсаткич 185 минг 374 нафарни ташкил этди. Қувонарлиси, эътибор ва яратилган шароитлар сабаб қизларнинг ҳам спортга қизиқиши тобора кучайиб бормоқда. Хусусан, 2010 йилда олти ёшдан ўн беш ёшгача бўлган 6569 нафар ўқувчи-қиз спорт билан мунтазам шуғулланган бўлса, 2012 йилда бу рақам 12 мингдан зиёددан ташкил этди. Бугунги кунда бадий гимнастика билан 2189, спорт гимнастикаси билан 1000, стол тенниси билан 1224 нафар қиз мунтазам шуғулланмоқда.

Еш йигит-қизларнинг бўш вақтларини мазмунли ва мақсадли ўтказишда вилоятдаги 16та болалар ва ўсмирлар спорт мактабининг аҳамияти катта. Жарқўрган туманида 2012 йили қуриб фойдаланишга топширилган Болалар ва ўсмирлар спорт мактаби ана шундай масканлардан бири.

Бир вақтлар мослаштирилган бинода жойлашган ушбу спорт мактабида спортнинг бор-йўғи 4 тури бўйича машғулотлар олиб борилад эди. Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ҳисобидан 1 миллиард 479 миллион сўм сарфланган янги 2-ТИП спорт иншоотида эса бугунги кунга келиб 10дан зиёд спорт тури болаларнинг соғлом вояга етишини таъминламоқда. Қисқа вақт ичида ўқувчиларнинг эркин кураш, бокс, дзюдо, кураш, футбол бўйича мамлакат миқёсида ўтказилаётган турнирларда яхши натижалар билан иштирок этаётгани қувонарли ҳолдир. Жумладан, 2012 йили ўсмирлар ўртасида Чирчиқ шаҳрида бўлиб ўтган бокс бўйича Ўзбекистон кубоги мусобақасида Тохир Худойназаров қумуш медални қўлга киритган бўлса, эркин кураш бўйича Навоий вилотида ўтказилган ўсмирлар ўртасидаги Ўзбекистон кубоги бахсларида Намоз Иброҳимов бронза медални соҳибига айланди. Севара Назарова эса ўсмирлар ўртасида бел олиш кураши бўйича Қаршида ўтказилган мусоба-

қада бронза медалига сазовор бўлди. Тазквандонинг WTF йўналиши бўйича Тошкент шаҳрида ўтказилган мусобақада мазкур мактабининг яна бир тарбияланувчиси Аслиддин Қулашаров 3-ўринни эгаллаб, спорт мактабида машғулотлар шунчаки ўтказилмаётганини исботлади. Вилоят миқёсида ўсмирлар ўртасида ўтказилган дзюдо мусобақасида 11 вази бўйича 5та биринчи ўринни ушбу мактаб ўқувчиларининг қўлга киритгани ҳам имкониятлардан тўлиқ фойдаланилаётганини кўрсатади.

Мактабда мавжуд 50та гуруҳнинг 28таси бошланғич тайёрлов, 22таси ўқув тайёрлов гуруҳлари ҳисобланади. Бу гуруҳларда 20 нафар мураббий спорт сирларидан сабоқ бермоқда.

— Мактабимизни битираётган ёшларнинг аксарияти вилоят Олимпия заҳиралари спорт коллежиде тахсилни давом эттиришмоқда, — дейди мактаб директори Низомиддин Умаркулов. — Бу шундан далolat берадики, мураббийларимиз уларнинг қалбида спортга меҳр уйғота олаётти. Бир кун келиб улар ора-

сидан жаҳон чемпионлари етишиб чиқишса, албатта, бундан фахрланамиз. Мактабимиз Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси томонидан жорий йилда 99 миллион сўмлик спорт анжомлари билан таъминланди. Энг диққатли сазовор томони, бу спорт анжомларининг барчаси Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган сифатли маҳсулотлар.

— Мактабимиз бутунлай янгидан барпо этилгандан кейин барча орзуларимиз ушалди, — дейди спорт мактаби тарбияланувчиси Тохир Худойназаров. — Замонавий спорт жиҳозлари машғулотларда маҳоратимиз ошишига замин яратмоқда. Бундай юксак эътибор ва ғамхўрликка муносиб жавоб бериб, ўз ютуқларимиз билан Ватанимиз шаънини жаҳон майдонларида муносиб ҳисса қилишга ҳаракат қиламиз.

Бундай фахр-ифтихор туйғулари бугун республикамизнинг барча ҳудудларида спортни ҳаётининг мазмунли деб билган ҳар бир ёш авлод қалбидан жой эгаллаган.

Жўрабек ЖАНГИРОВ,
“Ma'rifat” мухбири

ЭНГ УЗОҚ МАТЧ

Дэвис кубоги учун ўтказиладиган теннис мусобақалари кескин ва мurosасиз лаҳзаларга бой тарзда ўтади.

Чехиялик теннисчилар Томаш Бердих ва Лукаш Росолдан иборат жамоанинг швейцариялик Марко Кюдинелли ҳамда Станислас Вавринкага қарши кечган матчи кубок баҳслари тарихида энг узоқ давом этган қарама-қаршилик бўлди.

Эътибор беринг, чорак финал йўлланмаси учун кечган мазкур учрашув 7 соат 2 дақиқага чўзилди. Сабр ва куч синалган матчида 6:4, 5:7, 6:4, 6:7 (3:7), (24:22) ҳисобида чехиялик теннисчиларнинг қўли баланд келди. Уйинда 91та гейм қайд этилди. Бу кўрсаткич ҳам жуфтлик мусобақаларида рекорд ҳисобланади.

Шу тариқа, ҳозирча Чехия ва Швейцария баҳсида 2:1 ҳисоби қайд этилмоқда.

БУГУН ФИНАЛЧИЛАР АНИҚЛАНАДИ

Футбол бўйича Жанубий Африка Республикасида давом этаётган китба чемпионати ўзининг қизгин палласига кириб улгурди. Африка миллатлар кубоги дея номланувчи ушбу мусобақанинг ярим финал ўйини иштирокчилари аниқланди.

Чорак финал баҳсида Буркина-Фасо терма жамоаси футболчилари Того футболчиларини кичик ҳисоб — (1:0)да енгли. Учрашувнинг асосий таймларида дарвозалар дахлсизлиги

таъминлангач, қўшимча бўлимларга старт берилди. Дастлабки 15 дақиқалик поёнига етай деб қолганда, Франция чемпионати жамоаси — «Ренн» клуби вакили Жонатан Питройпанинг бош билан берган зарбаси голга айланди.

Шундай қилиб, бугун финал йўлланмаси учун Буркина-Фасо футболчилари ганаликларга қарши майдонга чиқса, иккинчи финалчи номи Мали ҳамда Нигерия терма жамоалари ўртасида ўтган баҳсдан сўнг аниқланади.

0,4 БАЛЛИК ТАФОВУТ

Чехиянинг Гаррахов шаҳрида бўлиб ўтган трансплантацион сакраш бўйича Жаҳон кубоги мусобақасининг навбатдаги босқичида австриялик Грегор Шлиренцауэрга олтин медал насиб этди.

Истеъдодли спортчи мураккаб шартни рақибларига нисбатан мукаммал тарзда адо этди ва 421,7 балл жамғарди.

Ажабланирлиси, бундай мусобақаларда жуда майда хатолар ҳам ҳакамлар эътиборидан четда қолмайди. Бунини иккинчи ўринни қўлга киритган словениялик спортчи Кранец тўплаган балдан ҳам билиб олиш мумкин. У мусобақада 421,4 очко тўплади. Унга ғолибдан ўзиш учун атиги 0,4 балл етмади. Учинчи ўринга чехиялик чангич Ян Матура кўтарилди. Бронза медали соҳибининг ҳаракатлари 389,1 очкога тенг деб баҳоланди.

Дониёр МАМАТОВ тайёрлади.

«МУСАФФО БУЛОҚ»ДА

ҳар қандай об-ҳавода ҳам маза қилиб сузиш мумкин

Юртимизда яратилган шарт-шароитлардан баҳраманд бўлиб, яйраб ўсаётган болаларнинг иродасини тоблаш, саломатлигини мустаҳкамлаш ва қатъий фикрлаш қобилиятини шакллантириш, лўнда қилиб айтганда, спорт ва jismoniy тарбияни навқирон авлод вакиллари орасида янада кенг омаллаштириш борасида қўллаб-қўллаш ишлар амалга оширилди.

Жойларда қад ростлаётган бир-биридан кўркам ва замонавий спорт иншоотларини қуриб қўз қувнайди, қалб шукроналик туйғусига йўғрилади. Бугун эртанги кун эгалари — ўқувчилар мактабдан чиқиб, бўш вақтларини мана шу болалар спорт мажмуаларида мазмунли ўтказаятган, аввало, ўз меҳнати билан элу юрт, давлатимиз тараққиётига ҳисса қўшаётган ота-оналарнинг кўнглини хотиржам айласа, иккинчидан, спорт беvosита болаларни ҳам маънавий, ҳам jismoniy жиҳатдан тарбиялайди.

Олмазор туманида жойлашган 23-«Мусаффо булоқ» сув ҳавзасини бугун қўпчилик пойтахтлик ота-оналар яхши билишад.

(Давоми 16-бетда.)

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

10га яқин мамлакат орасида умумжамоа ҳисобида иккинчи ўринни эгаллади.

190 нафардан зиёд боксчи қатнашган мусобақанинг 75 килограмм вази тоифасида рингга чиққан Азизбек Абдуғафуров финалда қозғистонлик Абзал Қутибековни енгли ва олтин медал соҳиб бўлди.

91 килограмдан юқори вазли боксчилар ўртасида ўтказилган муштлашувда ҳам боксчимиз Иззатулло Эргашевга олтин медал тақдим этилди. Унинг ҳам финалдаги рақибни қозғистонлик боксчи (Игорь Шанин) бўлди. Ва нихоят, учинчи олтин медал 81 килограмм вази тоифасида қатнашган Зухриддин Маҳкамовга насиб этди. Бронза медаллар эса Нурсултон Нишонбоев ва Мирзобек Хасанов ҳисобига ёзилди.

Салоники шаҳри- (Греция)да кураш бўйича жорий йилнинг ilk йirik мусобақаси — «Ислом Каримов» IX халқаро турнири ўтказилди. Унда 30 мамлакатдан 100 нафардан зиёд спортчи ўзаро беллашди.

Баҳсларда юртимиз шарафини ҳимоя қилган полвонларимиз фаол қатнашди. Жумладан, 66 килограммга вази тоифасида Жавлон Тоғаев финалгача етиб бориб грузиялик полвон Нодар Цалугелашвили устидан ғалабага эришди. Мазкур вазида бронза медаллари яна бир грузиялик иштирокчи Георгий Ткемаладзе ҳамда грециялик Мирман Илиадисга тақдим этилди.

81 килограмм вази тоифасида ҳам юрдошимиз Рустам Саидовга омад қилиб бокди. У ҳам финалда рақибни грузиялик полвон Бекари Капанадзе устидан ғалаба қозонди

ва терма жамоамиз газнасига навбатдаги олтин медални тақдим этди. Бронза медаллари эса мезбонлар вакиллари — Давид Цоқури ва Михелис Михаилидисга насиб этди.

Мутлақ вазили полвонлар — болгариялик Иван Илиев ва грециялик Василиос Илиадис ўртасида ўтган финал беллашувда Илиевнинг қўли баланд келди. Бронза медалларига ҳамюртимиз Улуғбек Қўлдошев ва грециялик Дионисиос Илиадис эга бўлди.

Қирғизистонда бокс бўйича якунига етган халқаро турнирда Ўзбекистон терма жамоаси 3 олтин ва 2 бронза медал жамғариб

«МУСАФФО БУЛОҚ»ДА

ҳар қандай об-ҳавода ҳам маза қилиб сузиш мумкин

(Давоми. Боши 15-бетда.)

Чунки уларнинг аксарияти ўз фарзандлари сузишни ўрганиши учун айнан мана шу махсус олимпия заҳиралари болалар ва ўсмирлар спорт мактабига етаклаб келишади.

Ҳар қандай фасл ва об-ҳавода ҳам муътадил ҳароратни сақлаш воситалари билан таъминланган мазкур шинам сув ҳавзасида болалар мириқиб сузади. Ёпиқ турдаги бу сув ҳавзасида 6 ёшдан 16 ёшгача бўлган 457 нафар ўғил-қиз тажрибали мураббийлардан спорт сирларини ўрганишмоқда.

— Болаларнинг қай биридан сўраманг, улар сузишнинг фойдали жиҳатларини яхши билиб олишганига амин бўласиз, — деди мураббий Надежда Агинская. — Чунки уларга доим машғулотлар арафасида сув спорти бир қатор хавfli касалликлар — сколиоз ва рахит каби хасталикларнинг олдини олишда, қон айланиши ва мушаклар фаолиятини

яхшилаш, асаб тизими, нафас йўллари касалликларини профилактика қилишда энг беминнат қўмақчи эканини тушунтираман.

З.ХОЛОВ
Бурҳон РИЗОКУЛОВ
олган суратлар.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

2013 йилда қишлоқларга имтиёзли КРЕДИТ АСОСИДА ҚУРИЛАДІГАН ЖАМОНАВІЙ УЙ-ЖОЙЛАР УЧУН БУЎРТМАЛАР ҚАБۇЛ ҚИЛИШ БОШЛАДІ!

2013 йилда ЯНГИ УЙ ЭШИКЛАРИНИ ОЧИНГ!

- Қишлоқ жойларда истиқомат қилувчи ҳар бир фуқаро учун янги уй сотиб олиш имконияти;
- Қўлай жойлашув: дўхон, миктабларга яқин жойда;
- Жамонавий дизайнли уйлар;
- Ҳар бир уй-жой 6 сотих ер майдонига эга;
- Ичимлик суви, электр энергияси, табиий газ билан таъминланган ҳамада текис ва равион йўлларга эга;

- Янги уйда оилалиги билан бирга фаровон ҳаёт кечиринг.

Оилалиги учун эркин КЕЛАЖАК ЭШИКЛАРИНИ ОЧИНГ!

- Имтиёзли ипотека кредити орқали тежаб қилишнинг маънавийсиз оилалиги режалар ва орзуларини амалга ошириш учун сарфлансин;
- Янги уйлар янгида яшироқ турмуш тарзи ҳамда оилавий тадбиркорлик учун кенг имкониятлар яратсин;

• Янги уйлар Сиз учун узоқ муддатли сармоя ва фавриятлар учун мерос.

Келажак учун ЖАМОНАВІЙ ЭШИКЛАРИНИ ОЧИНГ!

- Ойлаштирилган қўлайлигини имконияти;
- Имтиёзли фойз ставкасида 15 йил муддатга ипотека кредити;
- Солиқлардан озод қилинган ипотека тўловлари;
- Маши микдори йиллар давомида қўлайси ҳам, ипотека тўловлари 15 йил давомида ўзгармайди;
- Солиқдан озод қилинган қурилиш ажарини тежабкорлик ва арзон нархлар сарфини.

Жамонавий қурилиш моллари ва ЮКОРИ СИФАТЛИ УЙ ЭШИКЛАРИНИ ОЧИНГ!

- Танловдан ўтган ишратчи қурувчилар ва қурилиш сифатининг юқорилиги;
- Ёр инхлик сифати кафолати;
- Улгурчи нархларда юқори сифатли жамонавий қурилиш моллари.

Маъраҳат, муражаат қилинг:

- Тўғри ёки вилот ҳокимликларига;
- Қишлоқ ёки маҳалла фуқаролар йиғинларига;
- "Камолот" ЕНХ бўлимига;
- Хотин-қизлар кўмиталарига;
- Қишлоқ қурилиш банк филиалларига, минн банкларига;
- Қишлоқ қурилиш интест филиалларига.

100060, Тошкент шаҳар, Шаҳрисабз, 36
Тел.: (+998 71) 150-93-39
Факс: (+998 71) 150-39-93
www.aqbb.uz
e-mail: headoffice@aqbb.uz

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Madamin ARIPIANOV, Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Farrux JABBOROV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA, Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari), "Uchitel' Uzbekistana", Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Uchitel' Uzbekistana"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuoti va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

9 772010 641009

INDEXS: 149, 150. G-218.

Tiraj 68475.

Hajmi 4 bosma taboq.

Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirish bo'sh tahririyat ruxsati bilan amalga oshirishlik shart. Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqir qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent, Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-54-69, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA,
Liliya BINASHEVA.
Nabatchi muharrir:
Dilshod KARIMOV.
Nabatchi:
Jo'rabeek JANGIROV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksionerlik kompaniyasi boshqaruvchisi.

Korxona manzili:
«Buyuk Turo» ko'chasi, 41-uy

Yil akyni — 21.10
Topshirildi — 21.30